

EPERJESI LAPOK

Sárosmegye s városainak tarsadalmi s gazdasági érdekeit képviselő hetilap.

AZ „EPERJESI SZÉCHENYI-KÖR” ÉS A „SÁROSMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET” KÖZLÖNYE.

Szerkesztői iroda:

Megyeház.

Ide intézendő minden a lap szellemi részét illető közlemény.

Kiadóhivatal:

Az EPERJESI NÉPBANK helyiségeiben, fűtőca 2 ik. sz. a.

Megjelen: minden vasárnap.

Előfizetési ár: vidékre postán vagy helyben házhoz küldve:

Egy évre 5 frt — kr.
Félévre 2 „ 50 „
Negyedévre 1 „ 25 „

Hirdetési díj:

háromhasabos petit sor egyszeri hirdetése 5 kr., többszörös hirdetés jutányosabb.

Bélyegdíj: minden hirdetésért külön 30 krajczár.

Nyiltér minden sor 10 kr.

A képviselőválasztások.

A törvényhatóságnak legnagyobb része előre sejtette ama sajnós eseményeket, melyek országosztotta, a bot, a kő, a revolver által előidézettek és siettek a választási határnapot mindjárt az első napokra kitűzni, hogy az izgatottság következményeit lehetőleg ellensúlyozhassák.

Tegnap és tegnapelőtt a magyar parlament választás alá eső tagjainak kétharmada lett megválasztva. A jövődől képviselőház pártisignaturája tehát már meg van állapítva.

E választások alatt sok megyében sajnós jelenségnek voltunk tanui. A választások igen sok helyen mérséklet nélkül és rendbontás mellett mentek végbe. És habár a törvény a szavazatszedés cselekményét és a szavazatszedőket különös védelem alá helyezi s külön büntetéssel sújta a rendbontókat — az eddig lefolyt választásoknál a törvénynek kevés ereje volt s a fegyveres erő minden irányban fel lett osztva, a katonaság egy része készen állt a gyors kivonulásra, sőt számos választó kerületben szuronyok védelme alatt szavaztak a választók.

Ha a tény sajnós és szégyenletes — kétszerte kell örülnünk, hogy megyénk régi prestigé-hez híven, ezen általános izgatottság közepette is megtartá a pénteken megejtett választásoknál történelmi higgadságát.

Igaz ugyan, hogy öt választókerületben a jelöltek egyhangulag lettek megválasztva és pedig az eperjesi választókerületben Berzeviczy Albert, a kis-szébeniben Hodossy Imre, a héthársiban Lesko István, a bártfaiban Bornemisza Ádám, a zboróiban Keczer Miklós — de a girálti választókerületben, hol Dessewffy Kálmán m. ellenzékiivel szemben dr. Glück Lipót lépett fel ellenjelöltként, a hangulat olyannak látszott, hogy komoly rendbontástól lehetett tartani.

A fenyegető veszély, hála a választási és szavazatszedő elnök tapintatának, a katonaság, esendőrség szolgálati pontosságának, az intelligencia higgadsága és a szolgabíró éberségének, minden komolyabb következmény nélkül mult el. A választás fluktuációja élénk volt ugyan, a két párt a legnagyobb eréllyel járt el, hogy jelöljé diadalra juttassa, de a rend nem lett megzavarva

TÁRCZA.

A féltékenység.

(Németből.)

A vöröshimlő több mint hat lapot foglal el a conversations-lexikonban: a — féltékenység alig felet. Szörnyen furesa arány. A vörös himlő könnyen gyógyítható s mégis a conversations-lexikon több mint 6 lapon át beszél róla; míg ellenben a féltékenység, e szörnyű betegség hasztalan sovárog vigaszt, segédelmet, — csak gúnyt és megvetést talál, sőt . . . neki még a conversations-lexikon is csak egy féllapot szentel!

A férfiak féltékenysége különbözik a nőétől. A férfi féltékenysége felhaborodott tenger, mely érzelmeinek minden irányu áramlását magába ragadja, tudlagadókka tölti öbleit, eláraszt, elnyel magában mindent, míg végül önnön lelkét rombolja szerte.

Az asszony féltékenysége egy keskeny, alattomos, sebes patak, mely gondosan elrejtí mélyét, de melynek hallgatag partjai annál kirívóbban tünek elő . . .

A féltékeny férfi haragos oroszlán; nemes s csak az éhségtől tépi szét áldozatját. — A féltékeny nő egy felingerelt kigyó; hús s csupán viszketségéből is csip . . . A féltékeny férfi keserve a kedves ellen irányul s a midőn valóban féltékeny, akkor szerelme, mint olyan, teljesen háttérbe szorult.

A féltékeny nő a vetélytárs ellen gerjedt fel s az ő szerelmét féltékenysége csak növeli . . .

A féltékeny férfi egygyűvő, neveltségessé válik s ilyenkor a nő becsülése, szerelme csökken iránta; míg ellenben a nő érzelmi finomságot, lelke erélyt nyernek a féltékenység által, ő maga pedig szellemesebbé, szeretetreméltóbbá válik s a férfi érzelmeit mintegy még fokozza!

s midőn d. u. öt órakor Dessewffy Kálmán 179 szavazattöbbséggel győzött, az ellenpárt minden tüntetés nélkül belenyugodott s exceszus nélkül szétszórt.

Ismételjük, hogy nagyon örvendünk a választások sima lefolyása felett, s büszkék lehetünk intelligenciánk politikai érettségére és higgadt erélyére.

De a választások nem minden megyében folytak le ily mérséklettel. A számos véres rendezettség, meghozta következményeit.

A félhivatalos lap már is jelzi, hogy a kormány komolyan el van határozva az 5 évi mandatum ügyét a képviselőház elé hozni s úgy reményli, hogy a véres események behatása alatt e tekintetben nagy többségére számíthat. Másrészt pedig a közigazgatási közegeknek sok helyütt tanúsított példátlan mulasztásai s hanyagságai a tisztviselők kinevezésének ügyét hozták közelebb a teljesüléshez.

Tudomásul vesszük mi is a kormány terveinek ama félhivatalos jelzését, de azt hisszük, hogy e kéreimbéli kérdés megoldása e-akik közvetve függ össze a választások alatt elkövetett kihágásokkal s épen megyénk az, mely bebizonyítja, hogy sem a mandatum ciklusában sem a közigazg. tisztviselőknél nem kell keresni azon bajok kuforrását, melyek jelenleg országosztotta oly széles körben felszinte bukkantak.

Akár öt, akár három évre szól a mandatum akár választott akár kinevezett közigazgatási tisztviselő lesznek — az a választási aktusnál mindegy, de nem mindegy sem az alkotmányosság sem a közigazgatás, sem a megyei gentry társadalmi állásának szempontjából.

Ez pedig a fő mert mostan csakis a megyei gentry azon egyetlen életképes elem melyen a magyar állameszme biztosan nyugszik.

Ujgyár.

Kevesen tudják, hogy városunkban már egyszer létezett egy majolika edénygyár, mely igen szép és jó evőedényeket készített, melyekből régibb háztartásoknál itt-ott még találhatik eltéve egy-egy tál, eszéze vagy kanna. Ezen gyárnak nyomai meg észlelhetők a mostani honvédkaszárnya telepnél, bár 60 évnél több mult, hogy a gyár elenyészett, más számos iparvállalatokkal.

A féltékenység egy kegyetlen eszköz, melyet a nő — nem egyszer — könnyelműen csak azért is használatba vesz, hogy hiúságát egy kicsinykét legyezgetve lássa. Gyakran még a valójában szeretett férfit is megsérti vele csupán azért, hogy annak fájdalmában a maga szeszélyes öröme teljék — A férfi megveti e kegyetlen eszközt bárha alkalmazva ketségkivül hathatós mód arra, hogy egy nőnek szendergő szerelmét felkölts, vagy a titkolódzat vallomásra bírja, sőt hogy még nem létező érzelmét is teremtsen.

— Az örömben nincs változatosság; az mindig egyforma. Minden örömlünk, életünknek bármily sajátos alakulása által létesüljön is, durva anyag, mely az örömlők közös nagy műhelyében: szívünkben mindig egyenlően változhatatlan mód szerint készítettik elő. Bármely élv, álljon a legkülömbözőbb alkatrészekből, ha egyszer a szíven megy keresztül, vérré válik. Azért az öröm olyan egyforma és változatnétküli mindig, s azért mulhatatlan feltétele boldogságunknak a nélkülözés, mert az eltelt szívnek józanná kell lennie, hogy fogékonyasága felfrissülhessen. Az öröm ugyanaz mindig, hanem a fájdalom, az ezérfele! Az elemző szív őt visszautasítja, nekie megválni testünk egyes tagjaitól nem szabad, — neki feladata azokat külön-külön kinezni, nekünk pedig sorsunk minden tagunkban külön-külön éreznünk őt. Csak egy, egyetlenegy fájdalom van, mely borzasztóan bírja az öröm sajátosságát, a mely, valamint amaz, egész valónkat betölti és bennünk vérünkke válik, — s ezen egy fájdalom: a féltékenység fájdalma . . . Valamint a zene egy földfeletti gyönyörűség, a melyet ember ha megért, minden világok minden élvét érzi, ép úgy a féltékenység egy embertelen fájdalom és az a kebel, a melybe az magát belopta, az a kebel a mindenség keserűt hordja magában!

— A férfi szerelmét a nők nem tudják kel-

Mi oknál fogva? külföldi konkurrenzia, pénz, értelem vagy minek hiba miatt? ki tudja azt ma megmondani? annyi azonban bizonyos, hogy nem alkalmas anyag hiánya miatt.

Mert Eperjes város határa és közeli vidék bővíben van különféle kiváló agyag nemeknek, melyek nagyon alkalmasak oly gyakorlati tárgyak feldolgozására, minőkre az építési, ipari, háztartási és a mezőgazdasági életnek folytonos szüksége van.

Ezen észleletek arra indíták városunk számossabb tapasztalt férfait, kik eddigi belátásuk és tevékenységüknel fogva, az ipari, mezőgazdasági és kereskedelmi pályákon tetleg szerencsével működtek, hogy elhatározzák egy agyagáru gyárna megalapítását.

Első gondjuk volt megvizsgáltatni a rendelkezésükre álló anyagokat, és e célból kiküldöttek Berlinbe a Hoffmann-féle híres „Chemisch-technisches Laboratorium“-ba 7 különnemű anyagot, nemcsak vegyészeti, de szaktechnikai kipróbálás végett.

A labororium ezekből ötöt talált többféle keramiai termékek előállítására kiválóan alkalmasnak, és pedig: kályhákra, tűzálló tégllára, alagesővekre, sajtolt cserépre, faldiszitmények és köedényre's főképen csővekre. Mindezeknek gyártási sorát a gyárnak technikai kifejtése és az elarusítási viszonyok fogják meghatározni.

A cserép-kályha — most már szénfűtésre alkalmazva — máig is fentartotta régi hírnevét, kivált a vas- és — a csak nagyban itt-ott alkalmazható lég- és vízfűtés ellenében. A gyár iparkodni fog ezen czikkével a főváros piacán is tért foglalni.

A tűzálló tégla minden magasabb fokú tüzeléséknél, kivált a fém- és üvegolvasztás, légszeszfűlesztés, gőzkazánok fűtésénél nélkülözhetlen és keresett czikk.

Alagesővekre már is készítettnek és a fejlődésnek indult mezőgazdaság szükségleteihez mérve, több gépet fognak foglalkoztatni, minthogy a jelenlegi termelés korán sem eléendő.

A sajtolt cserép annyira megfelel a fedés kényes igényeinek, hogy a művelt nyugati államokban már is túlsúlyra emelkedett más fedés-

lőleg méltányolni; megadnak érte mindent, mit csak kevésre becsülnek és azt hiszik, hogy ezzel teljes arát fizették meg annak. Örökös családosa a nőnek az, hogy az ő szerelme a végtelenül nagyobb és hogy ő ad még olyankor is: a mikor pedig voltaképen kap . . . A nő csak akkor él, a midőn szeret; és ez igazságot csak akkor érzi, ha egyszer a kedves férfi reá néze elveszett . . . A nő szíve üresen születik és megszeretett férfi képeinek nincs mit kiszoritania e szívből: ámdé a férfi lelke él s telítve van és itt a szeretett alak előt egy egész élő világnak kell háttérbe szorulnia. Kedvesert a férfi ábrándjait, reményeit, esztét áldozza fel; érzelmeért hatalmas folyamok, magasztos eszméi a bajok azokon és a szeretett nőnek e hajókon szállítja oda az élet minen örömet, élvét . . . Egy kézbe tette le mindenét, a mivel csak bírt, a valóban szerető férfi és ha ez egy kéz bizalmával rutul visszaél, nagyon árván, nagyon pusztán marad, mert hiszen ő mindenét oda adta . . . És hová forduljon ilyenkor az ilyen szerencsétlen? Talán az érzelmeek lázas élveinek tengerébe temesse fájdalmát? Oh, a kéjek hullámai kegyetlenek, áldozatjukat újra meg újra kiemelik és újra meg újra csak partra kerül. Vagy talán lelke tevékenységébe ölje keserűt? Oh, hisz ő neki lelke sinés, ő lelkét is a szeretett nőnek áldozta fel! Hallását el nem némithatja, mert nem hall: szemei nem veszhetik világukat, mert fényük nincs . . . A szerelmes ijju kezeiben az egész emberiség csak egy lelketlen tárgy-tömeg, a világ előtte kihalt néptelen leszen, ha imádottja szíve megszűnik érte verni.

A lélek minden fájdalmának meg vannak a maga könyvi, a melyek nem egyszer csitítják a szenvedés hevéit; csak a féltékenység fájdalmának nincsen ksnnye és csak a féltékenység száraz, kiapadt szeme, egy feneketlen sivar mélységnek a rideg képe . . . A maga csendes felejtés hozó szendere meg van minden más keserűségnek, csu-

módok felett, melynek a fa-, vaspléh-, horgany-, különemű fedlapok (Dachpappe), palakó, kivált pedig a nehéz dupla cserépfedelek felébe.

A kőedény a porcellánal vetekedik, nem szépség és finomságban ugyan, de tartós voltánál fogva. A gyár azonban eleitől szorítkozni fog viz-, gáz-, szenny-, kűrtő- s egyéb csövek előállítására. Az alapítók teljes meggyőződést kívánván szerezni arról, ha vajjon a rendelkezésre álló anyagok alkalmasak-e a fensorolt cikkek előállítására? — minthogy a gyár működését szép és jó kályhák előállításával szándékozik megkezdeni — úgy azon anyagokból itt helyben már nagy formában készítették a szobakályhákat, melyek teljesen megfelelnek a fokozottabb kívánatoknak és vetekedhetnek a külföldről behozottakkal is. Ezek annak idején közszemlére fognak kiállítani.

Ilyen előzmények azon meggyőződésre vezetnek bennünket, hogy egy ily biztos alapokra fektetett vállalat — jó vezetés, kellő szakértelem és elegendő tőke mellett — okvetlenül jövedelmes vállalatá fog kifejlődni, anélkül, hogy előállana a szükség nemzetgazdasági tekintetből hazafiai áldozatok hozatalára.

A szükséges tőke beszerzésére pedig a részvénytársasági formát hisszük legelőszerűbbnek s e tekintetben igénybe veendő az 1881. XLIV. t. cz. ben biztosított állami kedvezmények.

Szükségtelen említenünk, hogy részünkről a gyár prosperálását melegen kívánjuk. Megyénk, mely az iparanyagokban oly gazdag s mely az iparban oly szegény, minden egyes ily vállalat által egy műhelyt kap, mely körül, ha a vidék szegény népe csoportosul, existenciáját biztosító szilárd faktort nyer.

A mit fölünk a mostoha természet a mezőgazdaság terén megtagadott, ugyanazt helyreépíthetjük az ipar széles mezéjén.

Örvendtes mozgalom indult meg e tekintetben a házi ipar meghonosító törekvésekben is. Nem véltünk esaladni, ha felteszük, hogy a komoly akarattal megindított törekvés nem fog megakadni, s hogy megyénkben, mely a fa-, agyag-, pír-, bőr-, üvegárak gyártására oly kedvőz talajjal bír, idővel, ha lassan is, de egymás után támadnak majd a gyárak.

Nyílt kérelem

Sárosmege összes közkereseti társulatai, kereskedői- és iparosaihoz.

A politikai magyar nemzet, hazánk közel ezred éves alkotmányának fáradságos visszaszerzése után ismét kezébe vette önsorsának intézését, állami és nemzeti érdekeinek önrendelkezéssel való fejlesztését s jövőjének minden esélylyel szemben biztosítását.

Nagy munkája közepett azonban im most érzi legjobban, mily nagy szüksége van rá, hogy a társadalom elemei rokonuljanak s a nyelv köteleivel is minél szorosabban fűződjenek össze egymással, belájjá annak szükségét, hogy az állam épülete minél szélesebb és szilárdabb nemzeti alapon nyugodjék.

E czelra már is kormánytestületek s egyesek vetélkedve fognak kezét s vállatvetve buzgólnak, hogy a mit századokon át a balsors megakasztott,

pán a féltékenységtől kinzott mindig éber és hízogó leleknek nem adja vissza azt az éjjel, mit tőle a nappal rideg valósága elrabolt.

— Ha már az emberi betegségek legparányabbikának is meg van a maga ápolója, sőt a jó barátának csak a nyomott kedélye is lel vigasztalót, miért nem részesül a bajok legnagyobbja, a féltékenység semmi gondozásban? Miért nem akad a féltékeny számára gyógyítóir, sőt még csak részvét sem? Azért, mert a féltékeny férfiak vagy nőnek már csak a közelléte is megront! A hol ő van, ott a társas élet örömrózsáit kigyók sziszegik körül. . . . A szerető férfi egész valóját egy nő szívére tette fel. Ha meging, ha megtörök alatta az egyedüli támasz, ő menthetetlenül alábukuk s menél nagyobb fény övedzte nevét, mennel több magasztos erény volt a tulajdona, annál jelentékenyebb a bukása és annál veszélyesebb bärkire nézve, a kit bukásában maga előtt talál. Ezért kerülük a féltékenyt, mint a hogy egy részterhes golyót kerül az ember.

Minden másnemű fogyatkozását, minden más hibáját, sőt még egy bünét is megbocsátják a férfiak, mert csak valamelyike által, lénye csak bizonyos részében szavend csorbát, míg a többi egészesnek maradt részeibe vetett barátság és becsülés kipótói lehetnek az elsatnyult résznek is.

Hanem a ki a féltékenység betegségében sanyalódik, az elesett; az olyan, mint a végkép alá súlydott adós, ki a világ jogos követeléseiből a legszerényebbek sem tud megfelelni.

Szeretetteljes, gyöngéd törekenységre miképen számíthasson az, a ki maga senki iránt szeretettel nincsen, mert hiszen szívének teljes szeretetét feláldozta már egynek? . . . Az ily-ének szíve egy határtalan sivatag, melyben hasztalan boesátja szárnya galambját az irgalom, mert az olajagat nem viszi vissza magával.

A féltékenység talán az egyetlen haszontalan fájdalom; az egész természet egyetlen ke-

nemzeti függetlenségünk irigyei megrontották s mostoha időviszonyok erőszakkal elraboltak: állami és nemzeti létünk biztosítékait, az anyagi és szellemi telvirágzás tényezőit visszavijuk. Ezek között nem az utolsó helyet foglalja el az egységes nemzeti és állami nyelv korlátokat oszlató hatalma.

Ha közvetlen környezetünkben maradunk s csak egy futó pillantást vetünk megyénk multjára: azon fájdalmas meggyőződést szerezük magunknak, hogy ennek szép virányos terei egykor a magyar-ságnak voltak boldog tanyái, magyar szótól visszhangzottak hegyei, völgyei s csak népemészto harezok s pusztító járványok némitották el azt lassankint a gyérülő nemzedékek ajkain, engedtek tért idegennek, csupán a honszeretet tüztét hagyva meg mélyen a szivekben lappangani, melyekben az most újra lángra lobbant, hogy külsőleg is visszakövetelje elvesztett jogait.

E visszapillantás a mult emlékeire adott létet a „Sárosmegei népnevelő és magyarosító egyesület”, nek, ez serkenti és buzdítja, hogy mint egy új visszakapcsolási kamra, francia elödjénél bizonyára jobbosban, mind-n erejét latba vesse, hogy midőn erősbiil megyei honfitársaink kebelében a nemzeti öntudat, fokozza részéről a tettvágyat is azon czelra, hogy a magyar nyelv e megyében elvesztett ősi jogaita ismét visszalépjön s mindenütt tért foglaljon.

Egyesületünk ez okból, — folyó évi márczius 24-iki közgyűlése határozata kapcsán — örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy Sárosmege hazafias közkereseti társulatai, pénzintézetei, kereskedői- és iparosaihoz emelje kéro szavát: sziveskedjenek immár mostantól fogva — mit a javuló viszonyok is mindinkább lehetővé tesznek — üzleteiket magyarul vezetni, levelezéseiket bel-földön magyarul folytatni s ezt külsőleg is hirdeményeiken, czéglírelitaikon stb. érvényre emelni. Ennek megvalósításában — ha kell — nemcsak bennünk, hanem e megye minden egyes fiában készleges támogatásra számíthatnak. — Az ezzel ellenkező régi szokás, melyet inkább csak közönyből vonszolunk most már tovább, semmint szük-ből tartunk fenn, már is elvesztette létjogát.

Kikhez bizalomteljes kérésünkkel jelenleg fordulunk, az egyesek és társulatok, legyenek meggyőződve, hogy nemcsak a megye legjobbjai, hanem édes hazánk összes hü fiait osztatlan elismerés — és nagyrabecüléssel fogadják majd ez irányban teendő hazafias és nemes elhatározásukat.

Mi pedig, midőn hazafias üdvözlötünk és tiszteletünk kifejezése mellett még egyszer megújítjuk e kérelmet, azon reményünknek adunk itt kifejezést, hogy e kérelem visszhangra talál s majdan e lapok hasábjain örvendtes eredményeket foghatunk a közel jövőben feljegyezni.

Eperjes 1884 május 25-én,
a „Sárosmegei népnevelő és magyarságot terjesztő egyesület” központi igazgató választmánya.
Ágoston Károly s. k. Bánó József s. k. jegyző. elnök.

A Petöfy-emlék leleplezése.

Sok vajadás után e hét közepén szerdán délután ment végbe.

A zivatarral fenyegető feltornysult felhők a délutáni órákban szétoszlottak s Eperjes város hazafias lelkületü közönsége kisietett, — hogy

serve, melyből újjászületés nem létezik. Betegségek után felfrissül a test, a szegénység munkára és gazdaságra vezet; a boldonság okosokká tesz; a zivatart termékenyit és az emészto tüzet okádó hegyek lábainál buja földek tenyésznek. Ha van olyan rosz, mely nem szül jót, akkor legalább a már átélt fájdalokra és nélkülözésekre való visszaemlékezésben leljük fel az örömnnek egy nemét. Csak a féltékenység egy olyan részterhes felhő, a melynek menynye unnes, a melynek határain tul a semmi veszi kezdetét. A féltékenység nem friszt fel nem tesz okosabbakká, nem javít meg, idegen szerelmet számunkra nem szerez, a magunkétól pedig meg nem ment bennünket.

A visszaemlékezés is e fájdalomra nagyon szomorú. A kiszemvedett úgy érzi magát, mint egy kopár szirtre hanyatva a hajótörött: élete meg van mentve, de a hajó s azon miudene a hullámok martaléka lön s megmenekülésben unnes semmi. köszönet.

. . . Hát a nő, Istennek az a gyöngéd, mélyen érzo teremtése, mely a férfi-nem mind amaz iszonyu keserveinek fő- és szülöke, miért oly annyira érzéketlen azok iránt?

Hajh, fures a állát az asszonyi állat! Az emberiségnek valóságos horizontja az asszony, melyben ég és föld egybeolvad. Ugy megfér benne az angyal az ördöggel és az ördög az az angyallal, mint sehol másutt. Nincs oly szelid nő, nemes, hogy a pokolból legalább egy serpenyönyi benne ne legyen; de viszont nincsen oly elvetemedett asszony, hogy a paradicsomnak egy kiesinyke kis részét bár, szívében ne lappaná. A hol a legmagasztosabb az erénye, ott lappang az alávalósága és ép ott esu-zamlik meg a legkönynyebben. Ha aranyos trónusban látok ülni egy királyi hölgyet nézettek csak utána, bizonyosan rothadt fa lábai alatt a zsámoly! . . .

A férfinak a nőt gyölnie kell, — mert kü-

lerója Magyarország legnagyobb lyrikusa iránti kegyeletes érzületét.

Hogy mi volt nekünk Petöfy? azt hosszasan fejtegetni nem e lapok feladata. Neve fényes első-rangu csillag a világitrodalom egén, dalai egyiránt hirdetik szellemi és fegyveres küzdelmeinknek kor-szakot alkotó dicsőségét. O a magyar forradalom Tyrtacusa, a magyar nemzet politikai újjáébredésének legmegragadóbb dalnoka s a magyar faj aspirációinak, vágyainak és reményeinek megtestesülése. Tüneményképen, hirtelenül emelkedik mozgalmas korának szinpadára, fénylik, buzdít, elragadtat rövid ideig, hogy aztán egyszerre meszeszerűen eltűnjék s még esontpora se maradjon imádott nemzete részére. Sirja jeltelen, de örzi azt a magyar nemzet geniusa, mely dalaiban, a magyar nemzet ezen evangéliomában, hozzánk lelkesítve szól.

A „Petöfy emlék” a Szent-László hegy egyik exponált kiszögelésén, az ugynevezett „Erdei lak” tőszomszédságában van emelve, hol egykor Petöfy, Tompa és Kerényi elragadtatva a vidék szépsége által, az ismeretes dalversenyre keltek s megénekelték az „Erdei lakot”.

A szerdai ünneplő Kölesey Hymnusával vette kezdetét, melyet a Széchenyi-kör dalegylet érzéssel elénekelt. Mire Lívai István gym. tanár s a Széchenyi kör irodalmi szakválasztmányának elnöke következő szép alkalmi beszédet mondotta:

„Tisztelt ünneplő közönség!
Helyesen mondotta egyik nagy írónk, hogy az örökké zöld koszorut csak oly nemzet teheti fel fiának homlokára, mely arra maga is méltónak mutatta magát. — Nagy elv, tisztelt hallgatók, mely kell, hogy megfontolásra, eszmélésre, lelkesedésre ragadjon.

S a magyar nemzetnek mindig voltak nagy fia. Lapolgassuk csak a történet lapjait, majd egy hős, majd egy nagy király, majd egy nagy államférfi, majd egy lángszellem hulhatatlan nevét látjuk aranybetűkkel följegyezve.

Sajnos azonban, hogy ritkán jut ki az elismerés a jeleseknek saját korukban. De ne esodálkozzunk ezen. Mert vagy oly fenséges eszméért rajongtak, melyet a kor nem volt képes megérteni; vagy gyakran félremagyarázván a legszentebb szándékot is, ezt gúny tárgyává aljastották; vagy a hiúság, az emberiség e gyászos, többször mindent felforgató kores kinövése üzte romboló hatását ott, hol az alkotás önzetlen törekvéssel párosult.

Nem kell messzire mennünk a mondottak beigazolására; a jelen század elég példát nyujt arra nézve, hogy a kor ferde irányja, kiskorusága miatt képtelen arra a magaslatra emelkedni, melyen a vezérszerepet játszó meteorok olthatatlan fényvel ragyognak, üdvöt, boldogságot árasztva mindenfelé.

De másrészt a jelen századot az ocsúdás századának méltán mondhatni, mert a középkori homálynak legutolsó foszlányait szelnek eresztli s helyettük a szabadság, egyenlőség és testvériség magasztos eszméit tüzi fel a lobogó zászlóra, mely biztosan vezérel az ígért földre.

Petöfi Sándor, egyike azon lángszellemeknek, ki hatalmas alakjával, mint világító tűzoszlop, Magyarország — nem, az egész világ pantheonjában örök fényben tündököl.

Petöfi Sándor, a nép gyermeke, a magyar nemzet első lyrikusa, kit gazdag képelem, heves láng, tiszta őszinteség, mély bensőség, egyszerű s épen ezért elbüvölő költői nyelvezet jelleméz; kit

lőmben beléje szeret; meg kell, hogy azt vesse, hacsak imádni nem akarja; uralkodni kell felette. nehogy rabszolgájává kelljen válnia. . . . A nők szerelme egy valóságos haló, a mely öket nem csupán táplálja, de gyönyörködteti is. Halászatnak s ha valami nagy hal kerül halójukba, azt menten megölik mig a kisebbekkel csak úgy játszadoznak.

Alig képzelhetni valami neveltségesebbet, mint a milyen egy szerelmes férfi A vízmedenczében fizkándozó aranyhalacska képen meghetőan magasztos látomány hozzá képest!

— Szerelmet kelteni — ez a nőknek soha meg nem szünő esélja. Magának a holdnak is szívet kívánnak, hogy azt is elboldondithassák.

Azokban, hősökhöz illő lég, csupán a küzdelmek után epednek a nők; a „zsakmányt” meg sem látják. Nem az önkényt kínálkozó, hanem az ellenszegülő szívet becsülik. Ezért nem számíthat a féltékeny irgalomra; — az olyan „lejárta” magát.

A közönyös, az egykedvű tölti be a nők vágyainak világát; nincsen egy könyecsejük arra a sebre melyet ök ütöttek, de áldják azt a kezét, a mely öket megsebezi. A fákat csak addig öntözzük, dadig ápolgatjuk, a mig eljön az ősz; már pedig a féltékenység a szerelemnek tulértett gyümölese. . . . A lombjaveezett szív meghasad s forgácsaival a szép kertészleánykák téli szobákat melegítik . . .

Ha szerelmet akartok kelteni, szerelmes ifjak titkoljátok el a magatokét; ha a féltékenység elöt magatok biztosítva akartok lenni, gerjesszettek féltékenységet. Tegyetek úgy, mint a hogy a forró Afrika lakói tesznek; ha vérengző vad rohan rájuk, földre borulnak, visszafojtják szíviük dobbanását a vad odaérve körülszaglálja a tetszhalottat tovább megyen a nélkül, hogy azt bántalmazná.

— Szerelmes ifjak! fojtsátok vissza ti is szíveiteknek dobbanását, s az asszonyok maje megcsökölnek és nem szagatnak széjel titeket!

a csillárok tündér fényével megvilágított palotákban ép oly élvezettel fognak mindenkor olvasni, mint a mécsvilágította szalmafődeles kunyhók igénytelen lakói.

Ha valaki hallotta a fületilepedő panaszát, vagy föltalált párja fölötti örömet s ha elgyönyörködött a c-attogásban, úgy azt Petőfi dalai valóban elbűvölk. Egy más világba érzi magát ragadtatva, hol mindig tavasz mosolyog, hol a patak-locsolta pázsitos parton örökzöld, hűs ligetek arányán bájos tündérek lejtenek csábító táncokat a kis madarak összhangzó zenéje mellett; hol mindenütt illatos mezők, szeliden emelkedő arnyas lombok tárulnak a szem elé.

Ha valaki hazafiságot akar tanulni, úgy olvassa Petőfi hazafias költeményeit s belőlök bizonyára oly elveket, eszméket fog szívni, melyek hűséggel fogják a hantokhoz kötni, hol születést; hűséggel fogja avatni minden egyes ígeje, minden gondolata, mert hazát úgy meg alig énekel meg költő, mint Petőfi az ő imádott hazáját, e sokat szenvedett Magyarországot, melyről zengi:

Tied vagyok, tied hazám,
E szív, e lélek;
Kit szeretnék, ha tégedet
Nem szeretnék.

Szentegyház keblem belseje,
Oltára képed;
Te állj s na kell a templomot
Eldöntöm érted.

S ép ezért, ha lankadunk, ha bús aggodalmak borulnak lelkünkre, ha a reménytelenség ónsulya nehezedik ránk, vegyük kezünkbe Petőfi költeményeit, olvassuk hazaszeretetre buzdító dalait és lelkünk ujja éléd, lelkesedés szállja meg bensőnk s tette serkenünk a hazáért, nem nyugodván, míg a ledőlt szobrot ki nem emeljük a posványból s föl nem visszük a hegyre, hounan a világ minden táját beragyogja.

Valóban Petőfi nagy költő, kit a gondviselés jó kedvében adott e nemzetnek. Bámulatos az a lángszellem, melylyel a legközönségesebb dolgot az eszményiség megragadó fényébe képes öltöztetni nem teszi ő ezt dagályos patthosszal, nem csengő-pengő szavakkal, hanem elbűvölő egyszerűséggel, meglepő fordulatokkal, a szikrázóelme játszásával.

S épen ez az, mi az igazi költő-művészt valóban jellemzi. S épen azért oly ritkák az igazi költők.

Epen azért mondjuk, hogy a költőnek születnie kell. Olyan az ő laujja, mint ha valami talvilági leny pengetné s minden érintéssel újabb esodálatra méltó hangokat esalna ki az érzéketlen hűrokból.

De rajzoljunk tökéletesebben. Midőn Petőfi-ól szólunk, lehetetlen Tompát, az elegiai keblű köhöt és Kerényit városunk szülőfőjét, emlékeztünkbe nem hozunk — azt a triaszt, melyet benső barátság, utánzásra méltó meleg magaskodás esatolt egymáshoz. A nagy szellemek találkozni, mondja iró; e mondat tan azzal egészíthettem ki, hogy a szenvedések is összhozzák az embereket. Petőfi, Tompa, Kerényi nemcsak lángszellemöknel fogva rokonielkek, de a sors által is megpróbált költők kiket a körülménynek még szorosabb kötelék fűzött egymáshoz. Még eltűnésökben is van valami rokonság. Petőfi Segesvár mezején a esata moraja közt leheli ki hős lelkét, Kerényi Amerikába bujdosik, hol lelke hazája sorsa fölötti bánatában megtörik, Tompát lassan ölé féreg emészti föl épen akkor, midőn Magyarország csillaga lassan-lassan felragyogni készül.

T. ünnepelő közönség, boldognak mondhatja magát azon nemzet, melynek keblében ily szellemek tünnek föl. Boldognak mondhatja magát a magyar nemzet, mert Petőfi-ben, Tompában, s tegyük hozzá, Kerényiben is oly szellemeket nyert, kiket bármely nemzet dicsőséggel vallana magáénak. De különösen boldognak mondhatja magát Eperjes városa, melynek falai közt, e helyen, hol most állunk, Petőfi ihletett társaival együtt élt, forgott. Irigylet elődök, kik őket színről-színre láthattak! Mi utódok csak szellemeket varázsolhatjuk magunk elé. De így is ezerszerre boldogok vagyunk, mert mieinknek nevezhetjük őket, kik megtanítanak a lánykát lánggal és hiven szeretni, a barátságért hűvel lobogni, a családi tűzhelyet szentnek tartani, de mindenek felet a hazáért mindenkor lelkesedni.

Tekintessetek le onnan felülről, dicsőült szellemek s nézzétek a hű utódok forró szeretét, lelkesedését, melyet szellemműveitekből lestek el. Ime a szentek látható jele, mely büszkén hirdeti az utasnak, az utódoknak, hogy Eperjes városa, mint a magyar nemzet egy kis oázisa, fel tudja fogni a nagy nemzeti érdekeket, meg tudja becsülni a haza nagy fiait, lelkesedni tud az igaz — szép — és nemesért.

E nagy lelkesüléssel fogadott beszéd után, Irányi István, Irányi Dánielnek bátya, eperjesi törvényszéki bíró s Petőfi, Tompa és Kerényi egykori barátja következő alkalmi verset olvasott fel:

Egy emberöltő oh mit nem mivel!
Harminezöt év előtt te kis „Erdei lak”
Petőfi, Tompa, Kerényivel
Vidor kedélylyel meglátogattalak:
És ime! — Ók
Már is dicsők
És most már dicsőültek.
De a míg éltek, ihletten bevültek

Minden szépért, dicsőért,
Az emberiség nagy kincséért
S a szent anyatermeszetért
Es miként az ég tavaszi mosolyát
A szendén s rejte virító ibolyát
A kedvelő lényka megleszi
S hogy rajja örüljön felkeresi
Úgy teged én te szende kis „Erdei lak”
Költő versenyre feljajultalak.
Te állsz, mint áltál akkoron,
Midőn mi együtt álltunk e soron.
E szép napot, míg élek nem felejtem.
Es szellemárnyotok itt köztünk sejttem.
— Miként ha köztünk itt volnátok —
Ti kedvelt dicsőült áldott barátok,
Ti versenytárgyul azt elfogadtátok
Hárman költő versenyre keltetek
S az „Erdei lak”-ról így énekeltek.

Erre következett Petőfi, Tompa és Kerényi által megénekel „Erdei lak” című három költeménynek előadása, elszavalva Huska-Kollár Irma, Desseswffy Etelka urhölgyek s Balpaty József által.

A közönség láthatólag gyönyörködött e különböző felfogással megírt három szép költeményben. Ezután a dalárda élénklé Petőfi „Tied vagyok tied hazám” című hazafias dalát.

Erre aztán Lévai István rövid beszéddel átadta az emlékszóbot, melyet az eperjesi gymnasium ifjusága nagy diszkoszorúval felkötött. Eperjes város jelenlévő polgármesterének Fuhrman Andornak.

A polgármester fedetlen fővel s a meghatottság hangján elmondott rövid beszéddel vette át az emlékszóbot; kifjező azt, hogy ő ezen emlék oszlopban nemcsak a hallhatla költő iránt lerött halának megtestesülését, nemcsak az élők részéről a kegyelet kifejezését, hanem Eperjes város hazafiságának manifestációját is látja; boldognak érzi magát, hogy az emléket a város nevében átveheti s biztosítja a közönséget, hogy a mily kegyelettel lett az felállítva, épen azon kegyelettel lesz az általa s utódai által gondozva.

Erre az ünnepély véget ért s a közönség emelkedett hangulatban oszolni kezdett. A jelenlévők mindnyájan a Szent-László hegy vendégfogadjába indultak, hol a fiatalság jó kedv mellett késő estig tartó tánczra kerekedett.

Különfélék.

Czékus István Kis-Szebenben. Kis-szebeni levelezők írja: Junius hó 7-én Kis-Szeben városa ismét nagy ünnepélynek színhelye vala — Czékus István szuperintendens ő nagysága canonica visitatio látogatását megtartandó, számos díszfogat és banderium kíséretében este felé 6 óra táján bevonult városunkba a hol is Gergelyi vendégszerető házána letelepdedve az egyes hivatalok, intézetek s felekezetek tisztelgését fogadta. Este faklyásmennettel tisztelték meg. Másnap vagyis junius 8-án díszbeled volt, hol ismét minden felekezet, tisztviselő, különféle karok és rendek képviselve voltak vallás közönség nélkül. Ezen díszbeled annyira sikerült s oly fényes kivitelű volt, hogy a Hungaria sem lett volna képes különbet előteremteni. A talalás a lelkes házi asszonyok s a publikumot kiszolgáló kisasszonyok végezték. — Követte a jó kedvet a jó bor s cigányzene annyira, hogy a díszbeled után táncz is kerekedett a hol s illetve a melyben egy pár ezüsthaj nagypapa is részt vett. Sok sikerült toaszt is esett, melyek közt kiemelendő a kerületi jegyző is, ki a többi közt velős ötleteivel oda irányította óhaját, vajha a kisszebeni német és tót-ajkúnak magát nevezett protestans egyház egy magyarrá olvadna egygyé, mely eszme többektől lelkesüléssel fogadtatt. Megemlítendőnek tartom még a főpásztornak ki meglegedésének kifejezését és azon ritkaságának a kiemelését, mely az itteni protestans egyháza különös jó fényt vett a mai erkölestelenedett világban, hogy t. i. a hívek közt vadhazasság vagy törvénytelen gyermek itt nem is létezik. Folyó évi s hó 9-én visitáltatt a tótajku egyház állapota erre ismét díszbeled volt sikerülten mint az egy nap előtti. Ezek után a főpásztor úr 10-én meggyere ment, atyának feladatát teljesítendő. Ezen pár nap alatt szeretett vendégeinknek volt alkalmuk meggyőződni, nemcsak arról, hogy mily szép egyetértés honol nálunk de arról is, hogy mennyire tudnak lelkesülni hölgyeink s mily kitűnő ebédeket tudnak rögtönözni.

Adomány. Tisztelt szerkesztőség! dr. Berzevics Albert jeles képviselőnk a liesérthi r. k. iskola-épület helyreállítási költségeinek gyarapítására 50 frtot o. é. adományozott, mely kegyességeért adományozó úrnak hitközségünk nevében halás közönségünket nyilvánítjuk. Liesérthen, junius 8-án 1884. Plaveczky József plebános, Bili János gondnok, Szabó János bíró.)

„Az eperjesi evang. theologiai önképző és önszegélyző egyesület folyó hó 22-én délelőtt 11 órakor tartja az „eperjesi daleylet” szives közreműködése mellett, a collegium nagytermében ünnepélyes zárgyűlést, melyre a nagyérdemű városi közönség tisztelettel meghívatik. Műsor: 1. Szózat: énekl az eperjesi daleylet. 2. Elnöki megnyitó beszéd; nt. Hörk József theol. tanár úrtól. 3. Szavaltat: előadja Schulze Ottó II. é. theol. 4. Saguly Janos II. é. theol. értekezése. 5. Népdalok: énekl az eperjesi daleylet. 6. Szavaltat: előadja Geyer Miklós I. é. theol. 7. Költemény: felolvassa szerző Varga Márton III. é. theol. 8. Szavaltat: előadja Bohus Pál III. é. theol. 9. Induló: énekl az eperjesi daleylet.

Dr. Berzevics Albert képviselőnk körutja alkalmával mindenütt lelkes óváccsioval fogadták.

Dubrikon örömtüzeteket gyujtottak a hegyeken s az ottani bányamunkások faklyás menettel tisztelték meg.

Az eperjesi collegium részére a kultuszminiszter elvben már elhatározta az évi segélyezést. E segély kompenzálása fejében kikötötték, hogy az üresedésbe jövő tanári állomásokra a collegium három jelöltet terjeszt elő, kik közül aztán a kormány egyet kinevez.

Pelikán vezérőrnagy s dandárparancsnok szemlét tartott e napokban a helybeli gyalogezred felett s teljesen meg volt elégedve annak kifogástalan kiképzettségével.

Dr. Stehlo Gusztáv orvos a hadügyminiszterium által es. kir. ezredorvosnak nevezetett ki a szabadságot állományban.

A tisztii kertben tervezett estély a beállott választások miatt elmaradt s e hó 21-ére van áttéve, mely napon minden esetre meg lesz tartva. Ha kedvezőtlen vagy kétes időjárás álna be, akkor a városi nagyteremben fog megtartatni, s annak jelöl a Berger szállodának vagy a városi színháznak első emeletén egy piros-fehér lobogó lesz kitzve. Az estélyen bejött tiszta jövedelem az eperjesi szegényeknek jut. A bazárban (czukrászda, szivartózs, apró díszárak, csárda, jósda lesz) olcsó és fix árak mellett városunk legszebb hölgyei fogják az egyes czikkeket elarúsítani.

A kassai könyvnyomdászok egylete, — melyhez városunk nyomdászai is tartoznak — utolsó évi közgyűlésén elhatározta, miszerint a tagok szellemi képzettségének előmozdítására egy **könyvtár** fog alakítani. Kérjük a T. közönséget, miszerint felesleges könyveket ezen könyvtár gyarapítására ajándékozni sziveskedjék, melyeket lapunk szerkesztőse továbbadás végett elfogad és nyilvánosan nyugtáza.

A görög kath. tanítók. A vallás és közoktatásügyi miniszterium Manyko Mihály boglárkai s Mitro János vosztokei g. k. tanítókat 20—20 frtnyi segélyben részesített. Egyáltalán ki kell emelnünk, hogy a görög kath. tanítók elismerésre méltó buzgalmat fejtenek ki a kultura és felvilágosodás érdekében s ezt ismét eskakis a hazafias szellemű, a kor színvonalán álló gör. kath. klerusnak, s itt első sorban a klerus fejének az eperjesi püspök ő méltóságának kell beszámítanunk, ki hiven istallációja alkalmával kiadott programjához, mint a magyar államészmének és a magyar kulturának erélyes apostola kormányozza püspöki megyéjét.

Köszönetnyilvánítás. Miután az eperjesi a. h. e. ker. coll. theol. „önképző és önszegélyző egyesület”-nek az 1882. nov. 12-ki közgyűléséből kelt s a lapok útján is közölt kérelmére, — mely szerint a kibocsátott és még vissza nem érkezett „Szives kérelmek” visszaküldeni tisztelettel kéri, — azóta semmiféle válasz nem érkezett: ennélfogva „Szives kérelmünk” ügyét most végleg befejezettnek tekintjük s ujalog is legmelegebb köszönetünket mondva a lapok útján eddig már nyugtáztott adományokért, halás szívvvel teljesítjük kötelességünket, midőn még a következő szives adományokat nyilvánosan — a beküldés sorrendjében — nyugtázzuk: Fábry János 3 frt, Móhr Gyula 3 frt, Kubinyi Albert 5 frt, Véber Samu 1 frt, Lövi Jakab 2 frt, Kiss Albert 1 frt, Mőesz Frigyes 5 frt, Kezkes Gyula 2 frt, Nagysárosi műmalom 10 frt, Bielek László 10 frt, Dianiska Endre 2 frt, Trsztyénszky Gyula 1 frt, Haskó György 1 frt, Pál Endre 1 frt, Rozsnyói takarékpénztár 2 frt, Rödler Frigyes 5 frt, Chotvács Endre 1 frt. Összesen 55 frt. Fogadják a nagylelkű adományozók ismételten halás köszönetünket. Eperjesen, 1884. jun. 9. az „önképző és önszegélyző egyesület” 1884. jun. 8-án tartott közgyűlésének határozatából. Hörk József elnök, Saguly János jegyző, Bohus Pál titkár.

Fehérvary Kálmán a közszeretben álló, munkás, szorgalmas földbirtokos, azon magyar gazdák egyike, ki az újabb kor gazdasági vívmányait és követelményeit felfogva, példával jár elő a megyei gentrynek — nines többé. A gyászjelentés következőleg szól: Fehérvary Kálmán, szül. Fehérvary Erzsébet: Sarolta László, József és Pál nevű kiskorú gyermekei nevében is, — valamint Tahy Jenőné szül. Fehérvary Kornélia — úgyszintén Fehérvary Ferencz, süjtő fajdalommal jelenti felejthetlen szerető férje, atyjuk, fivére és vejének komlós-keresztesi Fehérvary Kálmánnak eredménydús munkás élete 41-ik s boldog házasságának 9-ik évében, hosszas szenvedés után agylágy szélhűdésben Budán f. évi junius hó 8-ról 9-re virradó éjjelen történt gyászos kimúltát. A megboldogultnak hűlt tetemei f. évi junius hó 12-ik napján délután 4 órakor Komlós-Keresztesen a családi sírboltba lettek örök nyugalomra helyeztetve.

Magyarosodó községek. Múlt hóban buzgó kir, tanfelügyelőnk Berzevics Tivadar 30 népiskolát látogatott meg s ezen iskolalátogatásoknál szerzett tapasztalatok után örömmel jelenthetjük, hogy azoknak legtöbbször a magyar nyelv tanítására különös gond fordították s különösen a hertneki s komlói róm. kath., a komlósai és miklovai gör. kath. s a giráltyi evang. iskolákban meglepőleg jó eredmény találtatott. Ajánljuk ezen iskolák tanítóit a magyarosító egylet figyelmébe, mint olyanokat, kik juralmazásra méltók.

Felelős szerkesztő: **Hedry Bertalan.**

Kiadótulajdonos: **Haitsch Lajos.**

197 sz. bv.

858 1—

Arverési hirdetmény.

Alólított bír. végrehajtó ezennel közhírré teszi, miként az eperjesi kir. járásbírósnak 1360. számú végzése által Holenia L. javára, gróf Bussler Aladár és érdektársai ellen 440 frt és járulékaik erejéig elrendelt végrehajtás foganatosítása alkalmával bíróságilag lefoglalt és 1812 frt 80 kr-ra becsült szarvasmarha, lovak, szekér és különféle házi bútorból álló ingóságok f. évi június hó 20-án d. e. 10 órakor N.-Sároson nyilvános árverés útján el fognak adni, mely helyre és időre a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy a lefoglalt tárgyak szükség esetén becsáron alól is el fognak adni.

Eperjes 1884. június 10.

Pretsák József,
bír. végrehajtó.

481. sz. 1884. tkv.

857 1—

Arverési hirdetményi kivonat.

A kis-szebeni kir. járásbírósnak mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy kir. kinstár végrehajtónak Kahely András végrehajtást szenvedő elleni 53 frt 70 kr. tőkekövetelés iránti végrehajtási ügyében, kis-szebeni kir. járásbírósnak te-

rületén lévő a kis-szebeni 323. sz. tjkönyvben foglalt végrehajtást szenvedett egyik végrehajtás alatt nem álló kiskoru Kahely Janos és Zsuzsannát másik fele részben illető 718 h. sz. haz és belsőségre 360 frt, — 2759. hrsz. szántóföldre 13 frt 2351 hrsz. szántóföldre 5 frtban megállapított kikiáltási árban újabb árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1884. évi augusztus hó 7-ik napján d. e. 10 órakor a telekkönyvi hatóságnál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatul fognak.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagy az 1881. LX. t. cz. 42 §-hoz képest óvadékképes értékpapírban a kikiáltott kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervenyt átszolgáltatni.

Kir. járásbírósnak mint telekkönyvi hatóság Kis-Szebenben, 1884. évi május hó 20-án.

T a h y,
kir. aljárásbíró.

328 sz. 1884 tkv.

850. sz. 1—

Arverési hirdetményi kivonat.

A kis-szebeni kir. járásbírósnak mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Mattovovszky

János kir. adófelügyelő végrehajtónak Szánik Jónás Lajos végrehajtást szenvedő elleni 79 frt 26 kr. tőkekövetelés és járulékaik iránti végrehajtási ügyében, a kis-szebeni kir. járásbírósnak területén lévő, Kis-Szeben belvárosában fekvő, a kis-szebeni 550 sz. tjkönyvben 115. hrsz. lakház és belsőségből álló ingatlanra az árverést 1094 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1884. évi július hó 16-ik napján d. e. 10 órakor ezen kir. telekkönyvi hatóság irodájában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatul fognak.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 109 frt 40 krt készpénzben, vagy az 1881: LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kikiáltott kezéhez letenni, avagy az 1881 LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervenyt átszolgáltatni.

Kir. járásbírósnak mint telekkönyvi hatóság Kis-Szebenben 1884. évi márczius hó 30-án

T a h y,
kir. aljáró.

Nem hivatalos rovat.

Budapestről
AMERIKÁBA
75 frt
oda és vissza
140 frt
Étkészéssel és mindenütt együtt a mi az utazás-hoz szükséges.
Az utazás 8—10 napig tart.
Bátori Zsigmond
vezérigazgató
Budapest.
szerecsen-utca.
832. sz. 10—7

BUCHENHOLZ NIEDERLAGE
in EPERIES, Unter-Vorstadt No. 47. neben Steinmetz.
Zu kaufen bei
J. Werfher,
Lampen und Metallwaaren-Geschäft.
856 10—1

BERGER-ÉLE
Kátrány-Szappan
nevezetes orvosság által ajánlva, Európa legtöbb államában kitűnő sikerrel alkalmazatik mindennemű bőrkülső betegségek különösen pedig chronikus bőrkülső betegségek, valamint vörös orr, fagykútsék, lábizzadás, fej- és szakáll-dagad, lábizzadás, fej- és szakáll-korpa ellen. Berger-féle kátrány-szappan tartalma 40% fakátrány és nagyban különbözik a kereskedelmi forgalomban előforduló többi szappantól. — Tevédek kiküldetése végett valódi Berger kátrány-szappanjára kerendő és az ismert védjegyre figyelendő.
Berger kátrány-kén-szappan alkalmazva; ha ennek előny adatik: keretük valódi Berger-féle kátrány-kén-szappant keretni, mivel a külföldi imitációk ezen szappannal szemben hasztalan kísérletek.
Mint enyhébb kátrány-szappan minden testi tisztáltságságok, bőrfelületi betegségek, kis gyermekeknek és fejkütsék, kis gyermekeknek való eltávolításához, úgy mint utánozhatlan csomókat mosdó és fűző-dő-szappannal a mindennapi használatához a
Berger glicerin-kátrány-szappan ajánlatik, mely 35% glicerin tartalmú és finom parfümözött.
Ára minden fajának darabonként: brochurrat együtt 35 kr.
Gyár és főraktár: G. HELL & COMP TROPFAU, 1883 ban Bécsben. tartott nemzetközi pharmaceutikai kiállításán díszoklevelekként tüntetett.
Főraktár: SCHMIDT C.-nél Eperjesen.
801 12—7

A t. cz. közönségnek tudomására hozatik, mikép az eperjesi
hideg-fürdő
a kedvező időny beálltával a közönség számára tetteleg megnyitott.
Kovács János.

Brogle József
Gép- és rostalemez-gyára,
BUDAPEST
Gyár: külső-váci-út.
Raktár: váci-kör-út 68.

Ajánlja minden gazdasági kiállításon kitüntetett
Trieur-jeit
váltható szitákkal.
■ Gabona tisztító-rostákat. ■
Tengeri morzsolókat.
Lyukasztott és hasított lemezek mal-mok, méhészeti és technikai célokra

szabadalmazott hármas ekéket
közönséges és acél-ekéket
cséplőgép-lemezszitákat
gőzcséplő és járgány-cséplőkhöz.

járgány-cséplőgépeket és minden egyéb gazdasági gépeket.
Továbbá e téren a legújabbat:
SCHMID H. szabadalmazott nemzeti rostát,
1882. aug. 3-án 17.567. sz. a. szabadalmazva mint egyedüli jogosított gyártója. Nagysága: 4' 4" magas és 2' 4" széles, súlya 50 kilo, ára 55 frt.
— Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve. —

besz
T. Vá
Megköszö
és megtisztelő
natot kell önkö
és program-b
tartom meg; e
szerítő körülm
és e miatt kér
előadásomat r
mint kívánám
tikai hitvallás
működésemet
lok ma róluk, l
ezt tennem s
mint a milyen
a választás el
igazolnom kel
önök szívesek
őszszel a jelöl
elveim alapján
álló választásr
Mert e
teszi, hogy m
úttal program
első feladat k
megjelenésök
a lefolyt orsz
szakáról anna
beszámoltam;
is fogok reffe
beszámolómba
tevékenységér
mozzanataira.
A lefoly
küzdelmekben
értelembe pol
két megelőzők
hozási munka
korántsem sora
a második ülés
jelentékeny all
szakról is, azt
levő szabadelv
magartatásánál
Először is
— a költségve
kapcsolatosan
emlékezni a
tárgyban alk
szeszadótörvény
Az első a
adók 82 1/2 n
jövedelmi póta
millióval emel
terhet az eg
helyesebb ar
egyes adókn
hogy az utóbb
egyensúlyának
vésünk folytán
a hiány már es
tatván le, úgy
de általán a h
pontjából is se
hiányt egy kis
zása által fedez
is még tovább
végre így is c

197 sz. hv.

858 1—

Árverési hirdetmény.

Alólírott bír. végrehajtó ezennel közhírré teszi, miként az eperjesi kir. járásbírósnak 1360. számú végzése által Hohenia L. javára, gróf Bussler Aladár és érdektársai ellen 440 frt és járuléka erejéig elrendelt végrehajtás foganatosítása alkalmával bíróság lefoglalt és 1812 frt 80 kr-ra becsült torból álló ingóságok f. évi június hó 20-án d. e. 10 órakor N.-Sároson nyilvános árverés útján el fognak adatni, mely helyre és időre a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy a lefoglalt tárgyak szükség esetén becsáron alól is el fognak adatni.

Eperjes 1884. június 10.

Prestsák József.
bír. végrehajtó.

481. sz. 1884. tkv.

857 1—

Árverési hirdetményi kivonat.

A kis-szebeni kir. járásbírósnak mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy kir. kinstár végrehajtónak Kahely András végrehajtást szenvedő elleni 53 frt 70 kr. tőkekövetelés iránti végrehajtási ügyében, kis-szebeni kir. járásbírósnak te-

rületén lévő a kis-szebeni 323. sz. tjkönyvben foglalt végrehajtást szenvedett egyik végrehajtás alatt nem álló kiskoru Kahely János és Zsuzsanna másik fele részben illető 718. h. sz. haz és belsőségre 360 frt, — 2759. hrsz. szántóföldre 13 frt 2351 hrsz. szántóföldre 5 frtban megállapított kikiáltási árban újabb árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1884. évi augusztus hó 7-ik napján d. e. 10 órakor a telekkönyvi hatóságnál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagy az 1881. LX. t. cz. 42 §-hoz képest óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervenyt átszolgáltatni.

Kir. járásbírósnak mint telekkönyvi hatóság Kis-Szebenben, 1884. évi május hó 20-án.

T a h y,
kir. aljárásbíró.

328 sz. 1884 tkv.

850. sz. 1—

Árverési hirdetményi kivonat.

A kis-szebeni kir. járásbírósnak mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Mattovovszky

János kir. adófelügyelő végrehajtónak Szánik Jónás Lajos végrehajtást szenvedő elleni 79 frt 26 kr. tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében, a kis-szebeni kir. járásbírósnak területén lévő, Kis-Szeben belvárosában fekvő, a kis-szebeni 550 sz. tjkönyvben 115. hrsz. lakház és belsőségből álló ingatlanra az árverést 1094 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1884. évi július hó 16-ik napján d. e. 10 órakor ezen kir. telekkönyvi hatóság irodájában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10% át vagyis 109 frt 40 krt készpénzben, vagy az 1881: LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881 évi november 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881 LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervenyt átszolgáltatni.

Kir. járásbírósnak mint telekkönyvi hatóság Kis-Szebenben 1884. évi március hó 30-án

T a h y,
kir. aljáró.

Nem hivatalos rovat.

Budapestről
AMERIKÁBA
75 frt
oda és vissza
140 frt
Értékessel és mindezzel együtt a mi az utazáshoz szükséges.
Az utazás 8—10 napig tart.
Bátori Zsigmond
vezérügynök
Budapest.
szerecsen-utca.
832. sz. 10—7

BUCHENHOLZ NIEDERLAGE
in EPERIES, Unter-Vorstadt No. 47. neben Steinmetz.
Zu kaufen bei
J. Werther,
Lampen und Metallwaaren-Geschäft.
856 10—1

BERGER-ÉLE
Kátrány-Szappan
nevezetes orvosok által ajánlva, Európa legtöbb államában kitűnő sikertel alkalmazzák mindennemű bőrkétség különösen pedig chronikus bőrkétség, valamin vörös orr, fagykútesek, lábizzadás, fej- és szakáll-dagad, lábizzadás, fej- és szakáll-korpa ellen. Berger-féle kátrány-szappan tartalma 40% fakátrány és nagyban különbözik a kereskedelmi forgalomban előforduló többi szappantól. — Tervezők kiképzése vegett valódi Berger kátrány-szappanjára kerendő és az ismert védjegyre figyelendő.
Berger kátrány-kén-szappan alkalmazva; ha ennek előny adatik; keretik valódi Berger-féle kátrány-kén-szappant keretni, mivel a külföldi imitációk ezen szappannal szemben hasztalan kísérletek.
Mint enyhébb kátrány-szappan minden testi tisztáltságot, bőrkétség és fejkütesek, kis gyermeknél való eltávolításához, ugyanint utánozhatlan cosmetikai moszó és fűdő-szappannal a mindennapi használatához a
Berger gycerin-kátrány-szappan ajánlatk, mely 35% gycerint tartalmaz és finom parfümizott.
Ára minden fajtanak darabonként broschurral együtt 35 kr.
Gyár és főraktár: G. HELL & COMP TROPPEL, 1883 ban Bécsben. tartott nemzetközi pharmaceutikai kiállítás díszoklevéllel kitüntetett.
Főraktár:
SCHMIDT C-nél Eperjesen.
801 12—7

A t. ez. közönségnek tudomására hozatik, mikép az eperjesi

hideg-fürdő

a kedvező időny beálltával a közönség számára tetteleg megnyitott.

Kovács János.

Brogle József
gép- és rostalemez-gyára,
BUDAPEST Gyár: külső-váci-út. Raktár: váci-kör-út 68.

Ajánlja minden gazdasági kiállításon kitüntetett

Trieur-jeit
váltható szitákkal.
■ Gabona tisztító-rostákat. ■
Tengeri morzsolókat.

Lyukasztott és hasított lemezek mal-mok, méhészeti és technikai czélokra

járgány-oséplőgépeket és minden egyéb gazdasági gépeket.
Továbbá e téren a legújabbat:

SCHMID H. szabadalmazott nemzeti rostát,
1882. aug. 3-án 17.567. sz. a. szabadalmazva mint egyedüli jogosított gyártója. Nagysága: 4' 4" magas és 2' 4" széles, sulya 50 kilo, ára 55 frt.
— Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve. —

szabadalmazott hármas ekéket
közönséges és acél-ekéket
cséplőgép-lemezszitákat
gőzcséplő és járgány-cséplőköz.

besz

T. Vá

Megköszö és megtsztlő natot kell önké és program-b tartom meg; e szerítő körülm és e miatt kér előadásomat r mint kívánnám tiki hitvallás működésemet lok ma róluk, l ezt tennem s mint a milyen a választás el igazolnom kel önk szívesek őszszel a jelöl elveim alapján álló választás

Mert e teszi, hogy m úttal program első feladat k megjelenésök a lefolyt orsz szakáról anna beszámoltam; is fogok rtele beszámolómba tevékenységér mozzanataira.

A lefoly küzdelmekben értelemben p két megelőzők hozási munka korántsem sora a második ülés jelentékeny al szakról is, azt levő szabadei magartartásána

Először is — a költségve kapcsolatosan emlékezmem a tárgyában alk szeszadótörvény

Az első adók 82 1/2 n jövedelmi póta millióval emel terhet az eg helyesebb ara egyenes adók hogy az utóbb egyensúlyának vésünk folytán a hiány már c tatván le, úgy de általán a h pontjából is se hiányt egy kis zása által fedez is még tovább végre így is c

BERZEVICZY ALBERT

beszámoló- és programmbeszéde.

(Elmondott Eperjesen, 1884. június 8-án.)

T. Választói Gyülekezet!

(Halljuk! Halljuk!)

Megköszönve az imént hallott szívélyes és megtisztelő szavakat, miadeneke előtt bocsánatot kell önöktől kérnem azért, hogy beszámoló- és programmbeszédeimet ily szokatlanul későn tartom meg; egészségi állapotom volt a kényszerítő körülmény, mely ez elkésést okozta, és e miatt kérek elnézést azért is, ha esetleg előadásomat rövidebbre fog kelleni szabnom mint kívánám. Egyébiránt azt hiszem, politikai hitvallásomat ép úgy mint eddigi szerény működésemet ismerik; ha részletesebben szövegek ma róluk, lényegileg újat mégsem mondok; ezt tennem s magamat másnak mutatnom be mint a milyennek ismertek, ma, négy nappal a választás előtt nem is volna szabad; csak igazolnom kell azt a föltevést, a melyben önök szívesek voltak engem már az elmúlt ősszel a jelöltség elfogadására, eddig vallott elveim alapján, felszólítani s ezáltal a küszöbön álló választásra újra kijelölni.

Mert e körülmény az, mely feladatommá teszi, hogy mai beszámoló beszédeimet egyúttal programmbeszéddel kössem össze. Az első feladat könnyítve lesz azáltal, hogy szíves megjelenésök és figyelmök által megtisztelve, a lefolyt országgyűlés első és második ülészakaról annak idején külön-külön részletesen beszámoltam; az akkor előadottakra most nem is fogok reflectálni, hanem szorítkozni fogok beszámolómban kizárólag az utolsó ülészakar tevékenységére s ennek is csak legfontosabb mozzanataira.

A lefolyt utolsó ülészakar, bár izgató küzdelmekben, viharos jelenetekben, bizonyos értelemben politikai eseményekben talán mindkét megelőzőknél gazdagabb volt, a törvényhozási munka pozitív eredményeit tekintve, korántsem sorakozhatik a megelőző, különösen a második ülészakar mellé. Hogy mégis néhány jelentékeny alkotást jegyezhetünk föl ez ülészakaról is, azt legnagyobb részben a többségben levő szabadelpárt tántoríthatlanul szilárd magatartásának köszönhetjük.

Először is a pénzügyi törvények sorában, — a költségvetésről, pénzügyi helyzetünkkel kapcsolatosan később szólván, — meg kell emlékezni az általános jövedelmi pótdó tárgyában alkotott törv.-czikkről és az új szeszadótörvényről.

Az első a tulajdonképeni egyenes államadók 82 1/2 milliónyi összegét az általános jövedelmi pótdó megváltoztatása útján 3 millióval emeli, egyidejűleg azonban az adóterhet az egyes adónemek keretén belül helyesebb arányba hozza. Indokolva van az egyenes adóknak e csekély fölemelése azáltal, hogy az utóbbi évek alatt az államháztartás egyensúlyának helyreállítására irányzott törekvésünk folytán a rendes költségvetés keretében a hiány már csak mindössze 3 millióra szállítván le, úgy az állami, mint a magánhitel, de általában a helyes államháztartási elv szempontjából is sokkal jobbnak látszik e csekély hiányt egy kis erőfeszítéssel bevételeink fokozása által fedezni, mint a rendes szükségletben is még tovább hitelműveletekre szorúlva, utóvégre így is csak az adózóknak terheit még

érzékenyebben növelni. Az arányosítás által pedig még inkább enyészik el ez intézkedés terhelő jellege; mert a földadónak mindössze 800000 frtnyi emelése alig jó számba akkor, mikor épen az új katasteri törvény által az eddigi kiáltó különbségek a méltánytalanul terhelt felek javára elenyésztetnek és egyidejűleg a betáblázott terhek utáni kamatok figyelembe vétetnek az adókiszámításnál. Továbbá a III. oszt. kereseti adónál is a csekély jövedelemmel bíró kereskedő, kisiparos és honorátor ált. jöv. pótdója méltányosan leszállítatik.

A szeszadó reformja úgy közgazdasági, mint pénzügyi szempontból elodázhatlaná vált. Közgazdasági szempontból különösen a gazdasági szeszfordéknek eddigi kedvezőtlen helyzete miatt, szemben a nagy-gyártással, továbbá az eddigi rendszerrel járt nagy anyagfecsérlés miatt is. Pénzügyi tekintetben indokolt volt a változtatás azért, mert az államháztartás növekvő igényei mellett ezen adónem egyáltalán nem fejlődött, stagnált, sőt az állam netto bevétele a szeszadóból csökkent, minek oka abban rejlett, hogy a gyártás azon módja, melyen az előbbi adórendszer alapult, megváltozott. Ezen körülményekben már jelezve van az is, hogy milyen irányban kellett a szeszadót módosítani.

Felreismerhetlenek a nehézségek, melyekbe ezen adónemnek minden irányban kielégítő reformja nálunk ütközik; adva vannak ezek egyfelől az Ausztriával fennálló vámszövetségben, mely a monarchia két államát ezen adó egyöntetű berendezésére kötelezi, másfelől a különböző, ellentétes termelési nemek és ezekkel járó ellentétes érdekekben, a melyek nemcsak az egész monarchia, hanem maga Magyarország területén fennállanak és a törvény által kiegyenlítendőek. E nehézségek dacára az új szeszadótörvény — mely beható tanulmányra s egy különösen a felvidéki érdekek képviselőit is hivatott enquete tanácskozmányaira lön alapítva, — a minden oldalú kívánalmaknak a lehetőségig megfelel. Míg a nagybani gyártásnak és kivitelnek országos szempontból szintén el nem hanyagolható érdekeit érzékenyen nem sérti, velők szemben a kisebb gazdasági szeszfordéknek az általános rendszer facultatív alkalmazhatása s az ezzel járó 20—25%-nyi adóelengedés által hathatós védelmet biztosít. Fokozni fogja e törvény előnyös hatását az, hogy a benne foglalt adórendszer a törvényhozás intenciójához képest állandónak tekinthető, és hogy a kormány elhatározását nyilvánította a végrehajtás körében a speciális viszonyok alapján a termelőknek minden gondolható enyhítést és könnyítést nyújtani.

Az utolsó ülészakarunk kétségkívül legkimagaslóbb alkotása az új ipartörvény. Nem azért nevezem kimagaslónak, mintha benne korszakalkotó új elvek, merész alkotások jutottak volna kifejezésre, hanem azért, mert e törvény társadalmunknak és gazdasági szervezetünknek egy soha eléggé nem méltányolható factorát: az iparos-osztályt és az ipart van hivatva a maga életérdekei tekintetében szabályozni, rendezni, — és azért, mert e törvény létrejötté körül két ellentétes és

egész gazdasági, sőt egész politikai életünket mozgó irányzat: a gazdasági szabadság iránya és a védő, korlátozó, megkötő irány vívta — egyelőre — elhatározó csatáját. A törvény pedig — helyesen — úgy jött létre, hogy a két csatázó fél egymást le nem küzdte, meg nem semmisítette, hanem miután erejét mindkettő kimutatta, oly békét kötöttek, a melyben az egyik is, a másik is tett engedményeket.

Én t. Választók, őszintén megvallom, — habár tudom, hogy nem igen népszerű dolgot mondok vele, — a szabadiparnak híve vagyok a szó valódi értelmében; mint a politikában egyáltalán nem ismerem el abszolút fogalmakat, úgy a szabadságot sem tekintem, — sem itt, sem másutt — egy abszolút elvnek; de azt elvként fenntartom, hogy a végzél nem lehet más, mint a teljes forgalmi szabadság állapota, s hogy ennek minden legkisebb megszorítása kivétel, mely nagyon alapos indokolást igényel és csakis átmeneti állapot, melynek feladata az, hogy idővel önmagát fölöslegessé tegye. Ezen szempont vezérelt akkor is, mikor az új ipartörvény létrehozatalához szavazatommal hozzájárultam; nem osztom nagy részét azoknak a reményeknek, a melyek különösen a qualificatio megállapításához köttetnek és már épenséggel nem hiszem, hogy akár e tekintetben, akár a kényszerszűrés kérdésében a törvényben elfogadott rendelkezéseknél még tovább menő megszorítások kedvezőbb eredményekre vezetnének. De készséggel fogadom el a javaslatot, mert a szabadiparnak, mint végzélnek szempontjából nem láttam benne veszélyt, ha némely oly megszorító intézkedések tétetnek, a melyeket az egész iparos-osztály évek óta egyhangúlag sürgetett és a melyek, miután mérsékelten alkalmaztatnak a törvény által, a mennyiben hatásuk lesz, csakis kedvezőleg fognak iparunkra hathatni; a mennyiben hatásuk nem lesz, meg fogják győzni az iparosokat a felől, hogy bajaik oka másutt rejlik s tehát másutt is orvosolandó. És ennél még sokkal nyomatékosabb indokot képezett rám nézve az elfogadásra az, hogy az új törvény nézetem szerint orvosolni törekszik a bajt ott is, a hol gyökere tulajdonképen van; orvosolja egyrészt a tanoncoktatás hathatósabb biztosítása, másrészt pedig az által, hogy midőn a kényszerszűrés tekintetében elmegy addig, a meddig elmenni célszerű volt, az ipartestületeket egyúttal oly jogokkal, oly hatáskörrel ruhazza fel, a melyek iparosainkban az önkormányzat iránti érzéket, az önszegély ösztönét kifejthetik, anyagi érdekeik előmozdításának eszközeit kezeikbe adják s ez által őket nemcsak anyagilag, hanem erkölcsileg és értelmileg is magasabb színvonalra emelik. Ezt joggal kívánhatták, ez teljesült és ezért iparosaink, különösen a kisiparosok ne adjanak többé hitelt azok izgató vádaskodásának, a kik különérdekeket vagy pártcélokat hajhászva, még mindig azt állítják, hogy törvényhozásunk és kormányunk süket az ő panaszai iránt, érzéketlen az ő bajaik és érdekeik iránt.

Nem hagyhatom említés nélkül az új országház immár elhatározott építését sem.

Én valóban csodálatosnak tartom, s ha nem állottunk volna közel a választásokhoz, a mikor némely képviselő és némely párt szeret néha a közérdek ellenére is bizonyos népszerű hírokat pengetni, soha meg nem tudtam volna magamnak magyarázni, hogy az új országgháza vonatkozó törvényjavaslat oly eles és kiméletlen megtámadásoknak volt kitéve. Az államháztartásban a józan takarékoság elvét a jelenlegi kormány és a szabadelvű párt követi, nemcsak szóval, de tettekkel is; a rendes budget egyensúlyának helyreállításával jobban bizonyította be ezt, mint egynémelyike a mostani ellenzéki államférfiaknak miniszter és kormánypárti korában.

De a takarékosági tekintet egyedüli és kizárólagos politikai szempontnak, olyannak, a melyet a legnagyobb alkotásokban is a legvégső kicsinyességig érvényesíteni kell; még soha egy valamire való kormány ei nem fogadta.

Miről van szó t. Választók? Nekünk, régebben mint Anglián kívül, minden europai államnak, van alkotmányos, vagyis nemzetgyűlési alapon nyugvó törvényhozásunk. Ez a törvényhozás ma funkcióját úgy teljesíti, hogy a felsőház a museumban ülésez mindenféle gyűjtemények között, egy oly teremben, a melyben a jogosított tagok fele ülőhelyet nem talál. A képviselőház pedig egy ideiglenes épületben székel, a mely már most háromszor annyi ideig áll fenn, mint a meny nyire tartósság tekintetében tervezve volt; a mely évről évre tatarozásra, javításra szorul, s a mely szűk, tökéletlen, kezdetleges volta által valóban a törvényhozás méltóságát sérti. Új országgházat tehát építeni kell; az a kérdés: olyat építsünk-e, a mely egy jövődjében bizó, erőteljes nemzetnek, egy ezredéves alkotmányos élet tradíciójának s egyúttal minden modern igénynek teljesen megfelel? vagy építsünk egy kisszerű, szerény házat, a mely legfőleg kislelkűségünket repraesentalhatná s a mely — mint oly sok a takarékoság túlságos szemmel tartásával készült két épületnél már ma tapasztaljuk, — talán egypár év múlva toldozást-foldozást igényelne? és miért? azért, hogy az évi költségvetésben, a melynek kiadási összege 330 millió, 3—4 százezer forintot megtakarítsunk; mert 10 évre elosztva ennyi lehet mindössze a különbség. T. Választók! én azt hiszem, akkor midőn századok számára alkotunk, a jövő mértékével kell mérnünk; mikor a lánchidat építették, annak dimenziói és költségei nem állottak arányban Magyarország és Budapest akkori állapotaival; de alkotói merészen a jövőbe néztek és e jövő igazolta őket; most is büszkeséggel tekintünk a kővé lett nagyszerű eszmére, melyben tervezői megálmodták Magyarország és Budapest erejét, nagyságát. Én azt akarom, hogy a parlament épülete is még a késő jövőben ilyen büszkeségünk legyen; mert nem kétkedem azon nemzet erejében, mely egy ezredévet így tudott átélni és nem kétkedem azon alkotmány maradásában, a melyről csak minap hallottunk egy oly királyi szót, mely egész Európát irigykedő csodálatra ragadta. (Tetszés.)

Midőn ezekben körvonaloztam a lefolyt ülésszak fontosabb eredményeit s indokoltam rövideden azt, hogy a hozott törvényekhez szavazatommal miért járultam hozzá, mielőtt beszédem e részét befejezném, néhány szóval meg kell még emlékeznem arról az ügyről, mely nem épen törvényhozatal szempontjából, de mégis élénken foglalkoztatta csak nem régebben az országgyűlést, t. i. a horvát kérdésről.

Én elismerem, hogy az, a mi Horvátországban a múlt nyáron és azóta történt s az az állapot, a mely ott ma is fennáll, föltte sajnálatos; de tagadok kettőt: tagadom azt, hogy ezen állapotok előidézésében a jelenlegi kormányt bármi hiba terhelné, és tagadom, hogy azok megszüntetésére bármely kormány egyebet és jobbat tehetne mint azt, a mi az orvoslásra eddig történt. Megengedem, hogy kissé optimistikus nagylelkűség volt az, mely bennünket a horvátokkal való kiegyezésnél vezetett; de ha az volt, hibáztunk benne akkor mindnyájan, a mai kormányt mint olyat ezért

vád nem terhelheti; és én óva inteném nemzetemet, hogy e megbánás és e fájdalmas csalódás hatása alatt magát annyira ne ragadtassa el, miszerint a törvény útjáról letérjen, és a gyengébb fél provokáló ingerlésére azzal feleljen, hogy a jog helyébe az erőszakot lépteti. De mondják: a jelenlegi kormány növesztette a horvátok nagyvási hóhortját, a midőn concessiókkal vásárolta meg a horvátok szavazatait. Hol vannak azok a concessiók? talán az volt a concessió, hogy a végvidék utolsó részeinek polgárosítása és bekebelezése alkalmával a magyar kormány kieszközölte, hogy Horvátország befolyása a közös ügyekre sokkal csekélyebb mértékben növeltetett mint a kiegyezésben eredetileg kilátásba volt helyezve; vagyis, hogy Horvátország tett concessiót Magyarországnak? Vagy az concessió, hogy az évenkénti leszámolásnál saját pénzügyi kárunkra is becsületesen megtartottuk a törvényt? vagy az, hogy mikor a horvát nép egy része a magyar állameszme ellen nyíltan fellázadt, s a tartományi kormány rögtön, tökéletes elégtételt szerezni nem mert vagy nem akart, a bannak le kellett köszönnie s számos hivatalnok letéttetett, a rend és nyugalom a magyar kormány alá rendelt katonai hatalommal állított helyre, banná egy magyar főúr neveztetett ki és midőn a tartományi gyűlésen nyilvánvalóvá lett, hogy a féktelen kisebbség terrorisálja a többséget: a gyűlés a királyi leirattal rögtön feloszlattott? Nekem hitem T. Választók — és e hitem indít arra, hogy az ellenzéki támadásokkal szemben helyeseljem a kormány eljárását, — hitem, hogy kormányunk erélyes, következetes de mindenben törvényes magatartása, a szerzett tapasztalatok és az intés, melyet legújabbban legfelsőbb helyről két ízben kaptak, vissza fogják téríteni a horvátokat a veszélyes útról, melyre tévedtek és elő fogják idézni a békét, nyugalmat és egyetértést, sokkal biztosabban és gyorsabban mint az az ellenzék előidézné, a melynek köréből egyszer hangok emelkednek, melyek azt sürgetik, hogy a Drávántúli részek egy parancsszóval egyszerűen incorporáltassanak, vagyis: semmisítessék meg Horvátország, másszor pedig urbi et orbi hirdetik, hogy Horvátország immár nagyobb politikai súlylyal bír mint Magyarország. Az ilyen politika alkalmas arra, hogy egyszer a hatalmi vágyakat szítsa, másszor elkeseredést szüljön, de tiszteletet gerjeszteni és mást kapacitálni csak az képes, a ki először is maga tudja, hogy mit akar. (Helyeslés.)

T. Választók! Ezzel végére értem annak, a mit a múlt országgyűlésre nézve mondanom kellett; ezen az országgyűlésen én az önök kegyes bizalma folytán e kiváló kerületet képviseltem; fogadják e kitüntetésért most is, még egyszer, szívem mélyéből eredő köszönetemet. (Élénk éljenzés.) Önök ítéletet mondhatnak működésem felett, megadhatják vagy megtagadhatják azt az elnézést, melyre mint ujoneznek bizonyosan szükségem volt; de ismerve méltányosságukat, egyet biztosan hiszek: azt, hogy elismerendik, miszerint becsületes jóakarattal igyekeztem bizalmuknak megfelelni és hogy eljárásomban — volt legyen az helyes vagy helytelen — meggyőződésemet követtem. (Éljenzés.) A mandátumot, melyet három évvel ezelőtt egyhangulag nyertem, most visszateszem kezeikbe, magamnak nem tarthatok meg belőle semmit mint hálámat és tiszteletemet önök iránt, melyet képviselői viszonyom gyökereztetett meg lelkemben s a mely el nem enyészhetik, legyen bár ezentúl is az önök képviselője vagy nem.

Ámde Önök úgy akarják s ez irányban még az országgyűlés vége előtt szívesek voltak hozzám egyenes felszólítást intézni és tölem ígéretet venni, hogy viszonyunk még e ponton meg ne szakadjon; kijelöltek az új országgyűlésre is képviselőjünknek és midőn ezáltal újabb megtiszteltetésben részesítettek, új és még nagyobb hálára köteleztek le, egyúttal kötelelességemmé tették, hogy az Önök gyűléseztől ne távozzam, mielőtt röviden, főbb vonásokban nem jeleztem az álláspontot, melyet a politikai téren — esetleg mint képviselőjünk — jövőben elfoglalni szándékozom. (Halljuk! Halljuk!)

A jövő országgyűlés kétségkívül nagy és nehéz feladatok elé fogja állítani a nemzetet. Hogy mindjárt a legfontosabbat említsem, ez az országgyűlés fog az Austriával kötött gazdasági egyezség megújítása fölött határozni. Meggyőződésem szerint nekünk mindenestre komolyan el kell határozva lennünk arra az esetre, ha érdekeinknek megfelelő vám- és keresk.-szerződést kötni Austriával nem tudnánk, az önálló vámterületet életbe léptetni. (Élénk helyeslés.) De ezt csakis a végső esetre vélem fenntartónak és azt hiszem, hogy mindkét államot, Austriát úgy mint Magyarországot, az egyiket ipari, a másikat különösen nyers termelési érdekei annyira reáutalják a gazdasági közösségre, miszerint csak ez érdekeknek teljes szemelői tévesztése itt vagy ott idézhetné elő ama végső eshetőséget. Én ellenkezőleg remélem, hogy sikerülni fog ránk nézve minden méltányos gazdasági előnyt biztosítani, a jelenleg érzett hátrányokat megszüntetni, és e kilátással szemben a külön vámterületet egyenesen mint politikai cél helyesen kitzthetőnek nem tartom; annak megvalósítása végzetessé válhatnék nyers termelésünkre a nélkül, hogy iparunk azonnali fejlődését biztosíthatná, elkeseredett vámháborúba keverne a szövetséges állammal, mely nemcsak összes gazdasági viszonyainkat megrázkódtatná, de könnyen ártalmára lehetne a közjogi kapcsolatnak is.

Jogéletünk fejlesztése tekintetében a törvényhozás nem fog tovább kiterjedni oly feladatok elől, minők — az alaki jog terén — a bíróságok végleges szervezésével és a felsőbb bíróságok megfelelő decentralisációjával kapcsolatban a polgári perrendtartás és a büntető eljárás korszerű reformja; (Helyeslés.) az anyagi jog körében: a magánjog codificációját, a házassági jognak szabályozása legalább annyiban, hogy a fejkialtobb anomaliák és visszasságok, a vallási érzület lehető legnagyobb kiméltése mellett megszüntetessenek. A közigazgatás terén örömmel fogom üdvözölni az adminisztráció minden olyan, bár csak részleges reformját is, a mely által a helyi és vidéki érdekek gondozására, a termékeny önkormányzatnak mentül tágabb tér nyújtatik ugyan, de viszont az állami érdekek érvényesítésére lehetőleg minden adminisztratív ágban, állami közegekre bizatik. Szükségesnek tartom a községi törvény mielőbbi revisióját, különös tekintettel a hátramaradottabb állapotban levő, szegényebb vidékek gyöngye községi erőire; a nyilv. betegápolási költségek fedezése körüli méltányosabb intézkedést, a közmunkaügy rendezését, a közigazgatási bíráskodás elvének mentül nagyobb körü érvényesítését és végre a tisztviselők anyagi helyzetének javítását, különösen s első sorban egy méltányos nyugdíjtörvény által. (Élénk helyeslés.) A közigazgatási ügyekre vonatkozó törvényhozási feladatok közül talán elég a vízjog szabályozását, különös tekintettel a talajjavításra és egy mezzei rendőri törvény létesítését kiemelnem. A szellemi kultúra tekintetében az alsó- és középkutatás új szervező intézkedéseket egyelőre nem igényel, csak az kívánatos, hogy pénzügyeink az eddigi alapon mentül több alkotást, beruházást tegyenek lehetővé; annál szükségesebb a törvényhozás szervező tevékenységét a felsőbb oktatásra kiterjeszteni, ennek terén szintén bizonyos egységet és rendszert letesíteni s az állami jogokat és érdekeket a szellemi élet kellő szabadsága mellett biztosítani. (Helyeslés.) Maga a törvényhozás szervezete is sürgős feladatokat tár élénk, említhetném a képviselőház házszabályainak reformját, mely az utóbbi időben ismételve, helyesen megpendített s remélhetőleg napirendre is fog kerülni, részéről föltte kívánatosnak tartom az ország közjára szempontjából a képviselői mandátum időtartamának meghosszabbítását. (Helyeslés.) De különösen hangsúlyoznom kell a főrendiház átalakítását, melyet az országgyűlés elsőrendű teendői közé kellene sorolni. Meg vagyok győződve, hogy annak javaslatbahozatalánál sem a kormányt, sem a képviselőházat a legutóbbi confictusokból eredő keserűség vagy bosszúvágy vezérelni nem fogja. A fel-

sőház r
elől csal
közni; o
kellő ta
végre.
arra gon
magnási
repet;
van, s
tokrátiál
ezen osz
közül ki
viszony
jelenlegi
meg ne
telensége
más tör
janak l
kell vetn
tudomán
papság.
díszét ke
méltóság
különböz
sebb ké
adni s
mely a
telmi- és
(Élénk
Ne
gyűlés
kivánon
lett, az
helyi er
túl is r
nak tal
képvisle
nem is
nagybec
hatom.
Mi
tovább
elvéit
táboráb
ennek
eredett
M
hazánk
viszony
vinni, a
mértékl
és maga
erkölcsi
dásunk
E
ügyeink
mely l
békét
barátsá
lyeslés.
küláll
telre
kezdet
hangja
nak m
kozata
tekinte
Lajtan
bármi
koroln
hathat
a dual
egyvez
elintéz
lo
óta tu
ségek
szász
szláv
Schulv
ország
tatóija
között
talajt
a kori
alapiár
rosodá
mas e
nélkül
alatt,
mérve
E

sóház reformja egy oly szükségesség, mely elől csak a vak pártzenvedély képes elzárkózni; de szükséges az is, hogy e reform a kellő tapintattal és körültekintéssel hajtsák végre. Nézetem szerint józanul nem lehet arra gondolni, hogy az új felsóházban ne a mágási osztály gyakorolja a domináló szerepet; monarchiában, hol régi aristokratia van, s hozzá ott, hol mint nálunk, az aristokrátiához oly nemes tradíciók fűződnek, ezen osztályt a törvényhozó testület tényezői közül kiküszöbölni merő örltség volna. De viszont világos, hogy a születési jog a maga jelenlegi korlátlanágában semmi szín alatt meg nem hagyható s hogy oly közjogi képességeknek, miszerint más állam polgárai, más törvényhozó-testületek tagjai gyakoroljanak befolyást a mi legislátiónkba, véget kell vetni. (Zajos helyeslés.) A hazafiasága és tudománya által egyaránt tündöklő kath. főpapság, minden időkben egyik legkiválóbb díszét képezendi felsóházunknak. Az egyházi méltóságok mellé más kitünőségek által, a különböző nemzeti érdekkörök mentül teljesebb képviselésének kell a felsóházban helyet adni s ez által oly felsókamarát alakítani, mely a születési és egyúttal vagyoni, az értelmi- és érdem-aristokratia vegyületén alapul. (Élénk tetszés.)

Nem részletezem tovább a jövő országgyűlés várható feladatait, de még jelezni kívánom azt, hogy az országos érdekek mellett, az azokkal összeegyeztethető vidéki- és helyi érdekek bennem mint eddig, úgy ezenül is mindig kész és buzgó szószólóra fognak találni (Éljenzés.) Ezt én tulajdonképen képviselői kötelességemnek tekintem, de ha nem is volna az, ez a lezsekélyebb, a mivel nagybecsű bizalmukat közvetlenül is viszonzhatom.

Minde feladatok engem mint eddig, úgy tovább is és mindaddig, míg e part jelenlegi elveit és irányát követi, a szabadelvűpart táborában fognak találni; (Élénk eljenzés.) ennek elvei vezetnek engem is, az e pártból eredett kormányt támogatandó én is.

Mert e part és e kormány képes volt hazánk ügyeit a legsúlyosabb belső- és külső viszonyok között minden tekintetben előbbre vinni, a bajokat, melyeket talált, jelentékeny mértékben orvosolni, csökkenteni, s elveiben és magatartásában garantiáit hordotta anyagi, erkölcsi és értelmi haladásunknak, gyarapodásunknak.

E kormány és e part a monarchia külső ügyeinek vezetésében oly politikát támogat, mely hazánknek a mindenkifőlött szükséges békét a leghatalmasabb középeurópai állam barátságával és szövetségével biztosítja. (Helyeslés.) Hogy e mellett Magyarországnak a külállamokkal szemben oly tekintélyes és tiszteletre méltó posztója mint ma, az újkor kezdete óta nem volt, azt a külföldi sajtó hangjai, az a figyelem, melyben kormányunknak minden a külpolitikára vonatkozó nyilatkozata részesül, világosan bizonyítja. Ép oly tekintélyes és nyomatékos szavunk oda át a Lajtán túl, Austriában; nem mintha mi ott bármilyen jogosulatlan befolyást akarnánk gyakorolni, hanem hogy érdekeinket, jogainkat hathatósan megvédeni és érvényesíteni tudjuk a dualismus keretében: azt a legutóbbi vasúti egyezménynek, a tarifrevisió s egykét sérelmünk elintézése megmutatta. (Helyeslés.)

Idebenn szintén a szabadelvűpart uralma óta tudunk csak ellenségeinknek: a nemzetiségek békétlen töredekeinek imponálni; a szász egyetem veszélytelenné van téve, a panszláv mozgalmak jóformán elhallgattak, a Schulverein vakmerő beavatkozása a magyarországi németiség lelkesült hazafias manifestációjára adott okot; a szerbek és románok között az izgatók mindinkább elvesztik a talajt lábaik alól, sokan előbbi híveik közül a kormánypártra támaszkodva, hazafias elvek alapján tömörülnek. És mindemellett a magyarosodás, állami és nemzeti egységünk e hatalmas előmozdítója minden kényszer, nyomás nélkül csupán s kormányzat elveinek hatása alatt, a társadalom működése által hihetetlen mérvekben halad és terjed. (Élénk tetszés.)

Ép úgy halad és fejlődik a közművelő-

dés minden irányban; a szellemi szabadságnak oly mértéke, minő kevés európai államban létezik, minden ellenkező kísértés dacára sértetlenül fenntartva, erős rúgója lett szellemi haladásunknak. (Úgy van.) Az oktatásügy egyik legnehezebb kérdése: a középiskolai törvény által sikeresen megoldott; a szellemi kultúra intézményei folyton szaporodnak, a meglévők örvedetesen fejlődnek. S mit szóljak nemzeti véderőnkéről, a honvédségről, mely az utóbbi évek alatt oly rendkívüli mérvben izmosodott meg és tökéletesbedett?

A kétségbeejtően súlyos pénzügyi helyzet dacára, melyben a jelenlegi kormány hazánkat talált, s bár azóta állami és kulturális feladataink egyikéről sem mondtunk le, csupán a jobb gazdálkodás, a nemzet adózási képességének a jobb gazdasági politika általi fokozódása és a kormány pénzügyi politikája iránti bizalom megszilárdulása által államháztartásunk is a jelentékeny javulás képét nyújtja. A rendes kiadások és bevételek között az egyensúly immár helyreállítottnak tekinthető, holott csak nem rég voltak idők, a midőn a rendes költségvetés deficitje 20—30 millió között ingadozott. A rendkívüli kiadásokra ugyan nagy mértékben kell hitelünket igénybe vennünk, de nem szabad feledni, hogy azok túlnyomó része gyümölcsöző beruházásokra fordítottak, melyek ellen annak idején az ellenzéknek sem volt kifogása és melyek vagy máris vagy a közel jövőben közvetve vagy közvetlenül bevételeinket növelendik, csak az államvasutakba 320 milliót, egyéb beruházások címén 145 milliót fektettünk be; most azonban már el is mondhatjuk, hogy a legterhebb beruházásokon túlestünk s míg ezentúl a tett befektetések is kezdenek majd hasznot hajtani, (csak maguk az államvasutak immár 10 milliót jövedelmeznek tisztán), másfelől a beruházási kiadások is némileg kevesbíthetők lesznek. Az egész költségvetés deficitje a 70-es évekéhez képest majdnem felenyire szállott le s csak a legutóbbi évben is közel 4 milliónyit csökkentést mutat. Hogy pedig a csökkenő deficit és az a soliditás, mely államháztartásunkban az által mutatkozik, hogy a legutóbbi évek zárszámadási eredményei kedvezőbbek voltak a költségvetési mérlegnél, mennyire javította hitelünket és növelte a pénzvilág bizalmát irántunk, mutatja a rente-conversio sikeres befejezése, mutatja állampapírjaink árfolyamainak emelkedése.

Nem kevésbé kielégítő közgazdasági viszonyainknak a szabadelvű part aerája alatt különösen az utóbbi időben mutatkozó fejlődése. A földbirtok értéke országszerte emelkedik, a mezőgazdaság fejlődését mutatja a gazdasági gépek roppant kereslete, a takarékpénztárak és bankok betétei — mint nem rég kimutatva lett — a 350 milliót érik el, a vízszabályozás, kulturmérnökség által sok történt a terméketlen területeknek művelés alá vétele érdekében, az okszerű marhatenyésztés, némely kevésbé elterjedt termelési ág a kormány részéről sikeresen mozdított elő, az ipari oktatás nagy előhaladásokat tett, a gyárak rohamosan szaporodnak, s iparunk megerősödése és fejlődése immár lehetővé teszi, hogy a jövő évben az ország fővárosában nagyszerű kiállítás rendeztessék; a kereskedelem, czélszerű közlekedési politikánk, a fiúmei kikötő kibővítése, a keleti irányban létesített új, nemzetközi csatlakozások által hatalmas lendületet nyert, az áruforgalom — statistikai adatok tanúsága szerint — óriási mértékben növekszik, bevitel és kivitel egyaránt, sőt az utóbbi már-már kezd a bevitel fölé emelkedni. Míg néhány évvel ezelőtt csak drága pénzen vagy terhes kamatgarantia mellett voltunk képesek a vasúthálózat legszükségesebb vonalait kiépíteni, ma a tőke szívesen keresi föl e befektetést és tömegesen keletkeznek vicinális vasutak; az osztrák államvasúttal kötött előnyös egyezmény, a vasutak fővonalainak államosítása kezünkbe adja a tarifszabályozást minden irányban s ezáltal lehetővé teszi forgalmunk tervszerű irányozását és fejlesztését. (Tetszés.)

Mindezek t. Választók, tények, a melyeket én nem akarok mindenben a kormány és kormánypárt közvetlen érdeme gyanánt tüntetni föl, — mint a hogy az ellenzék minden

bajért és hiányért a kormányt okolja, — de a melyekben tagadhatatlanul nagy része van azon politika sikereinek, melyet kormányunk s a szabadelvű-párt követ s a melynek magam is híve vagyok. (Élénk eljenzés.)

Ez a politika, mely az 1848-iki szabadelvű institúciók alapján és azok szellemében való haladást tűzi ki a nemzet feladatául, mely ép oly távol a kislelkű csüggedéstől mint az elbizakodástól, a nemzetül súlyos áldozatokat követel ugyan, de azokkal minden irányú fejlődésünk feltételeit biztosítja, államiságunkat, nemzetiségünket megerősíti s a nyugot művelt nemzetivel anyagi és szellemi téren versenyképessé igyekszik tenni hazánkat; ez a politika bátran kiállja mindazon ellenzéki pártok bírálatát és támadásait, melyek mai nap a szabadelvű-párttal a hatalom birtokáért versenyeznek.

Nem szólok tüzetesebben a függetlenségi pártról, mert attól engem és bizonyonyal t. Hallgatóimat is a közjogi téren oly éles elvi ellentét választja el, mely mellett a belpolitikai feladatokra nézve fennforgó nézeteltérések szinte másodrendűeknek tűnnek föl. Egyébiránt constatálhatom, hogy e part az eleje tűzött magasztos és minden magyar által ideálként tiszteltetben tartott politikai cél: a nemzeti függetlenség eszméjének cultusát az utóbbi évek alatt pártéletének botrányai, szakadottsága, némely a szabadelvűséggel merőben ellenkező irányzatnak lábrakapása s a legújabb tapasztalt erőszakos kihágások által sokszorosán compromittálta. (Úgy van!)

E part némely elemeinek nagy részök van benne, hogy a magyar parlament és a magyar politikai sajtó működésében oly jelenségek fordultak elő, a melyek minden jobb gondolkozású magyart szégyenérzettel töltenek el (Élénk helyeslés); a melyekre nézve, ha meg is van az a vigasztalásunk, hogy más országok állapotai sem jobbak e tekintetben a mieinknél, meg van az a szemrehányás is, hogy még rövid idővel ezelőtt mi büszkén tarthattuk magunkat e részben jobbaknak másoknál.

Közéletünk e sötét pontjaival függ össze az u. n. antiszemita párt keletkezése is, mert oda jutottunk, hogy ma már ez az irányzat formáserint helyet foglalt az ellenzéki pártok sorában. Erről sem akarok sokat beszélni, de megjegyzem azt, hogy voltak igenis más időkben is pártok, a melyek emelkedésüket a nép szenvedélyei felzaklatásának köszönék; de ezekben meg volt vagy az erő és ész a felszított szenvedélyt öntudatosan kitűzött célok felé vezetni, vagy az erkölcsi bátorság a szenvedély kicsapongásainak következményeiben is osztozni. A mi antiszemita pártunkban azonban egyik sincs meg: jelszavakat szolgáltatni a betörőknek és fosztogatóknak és azután minden felelősséget elutasítva, homályos teoriákba burkolódnai, vagy a parlamenti immunitás védbástyájába menekülni: ez a mi antiszemitaink taktikája! Hiszem, hogy a nemzet idejekorán ismerte meg őket. (Zajos helyeslés.)

Hátramarad a legújabb, — nem tudom hányadik — átalakulása óta közjogi alapon állának nevezett ellenzék, a mely — lucus a non lucendo — mérsékelt ellenzéknek is szokott hivatni. Ez, a választások előtt kibocsátott kiáltványában ijesztő lajstromát állította össze a kormány állítólagos bűneinek, de gondosan tartózkodott a maga programját, politikáját revalálni. Én azonban nem vélek csalódnai, ha igazi politikáját — a tapasztalatok után indulva — e három pontban foglalom össze: a meddig lehet szint nem vallani, mindenkivel szövetkezni, a kormányt minden áron megbuktatni. (Élénk helyeslés.)

T. Választók! Mindnyájan emlékszünk rá, hogy a szabadelvű párt megalakulásakor egy kitűnő magyar államférfi, b. Senyey Pál (Éljen!) ki politikai ellenfeleink is őszinte sajnálatára a nyilvánosság teréről ez idő szerint visszavonult, conservatív programmal alakított ellenzéki pártot, mely különösen e megyében hamar tért foglalt. Én nem vagyok a sajátképeni conservatív politika híve; én

azt tartom, hogy Magyarországon a liberalizmusnak még nagy feladatokat kell megoldania, mielőtt egy tisztán conservatív aera elkövetkezhetik; de a conservatív politikának s ilyen irányú pártnak jogosultságát mindenkör és mindenütt elismerem s az előtt tisztelettel hajlok meg. A jelenlegi mérsékelt ellenzéknek azonban semmi köze ezzel a conservatív politikával, maga is nyíltan megtagadja, legbeszédesebb tagjai hangosan tiltakoznak ellene. E pártot épen az jellemzi, — a mi tulajdonképen csak hízelgő a kormánypártra nézve — hogy elutasít minden elvi különbséget, mely a szabadelvű párttal szembe helyezné, s ha ellenzékiségének okát kérdik, vagy a multakra hivatkozik, vagy az egyszerű negatív álláspontjára helyezkedik, adós maradván annak kimondásával, hogy mindazok helyébe, a mit a kormány cselekszik és akar, tulajdonképen mit cselekednék és mit akarna ő?

Mert abban a már említett pártmanifestumban valóban a legfigyelmesebb olvasó sem képes egy konkrét programnak, egy felismerhető politikai iránynak, a melynek alapján e párt a nemzet bizalmát kérhetné, még csak árnyékát is felfedezni.

Hangzatos, de nagyrészt teljesen alaptalan vádak s egy közelebről meg nem határozott „tervszerű“ közgazdasági és pénzügyi politika szükségének emlegetése az egész. Hogy a kormánypart veszélyezteti a 67-iki kiegyezést, azt a vádat különös joggal emelhetik ellenünk azok, a kik késznek nyilatkoztak mindenütt, hol jelöltük megválasztatása kétes, a közjogi alapot megtagadó szélsőballal szövetezni. (Tetszés.) Hogy kormányunk felfelé és Ausztria irányában engedékeny és erélytelen, hogy Magyarország nem foglalja el a monarchiában az őt megillető helyet: ezt az állítást nagyon tapintatosan bocsátották világgá épen akkor, a mikor a bécsi marhabeviteli kérdésemből támadt conflictus megoldásának, a magyar álláspont teljes diadalának híre megjött (Derűtség); a mi pedig azt a vádat illeti, hogy a jelenlegi kormány alatt a kormányzati és hatósági tekintély és hatalom csak az uralkodó párt hatalmi érdekeit szolgálja s erőszakoskodik az ellenzék ellen: erre a legilletékesebb czáfolatot, kedves földim, azok a sárosiak adhatják, a kik általam nagyra-becsült politikai meggyőződésükhöz képest immár évek óta négy kerületben igen kitűnő ellenzéki képviselőket választanak a nélkül, hogy derék, kötelességű hatóságainkkal és a kormányval bármiben is meggyűlne a bajuk. (Élénk helyeslés.)

Ime néhány mutatója a mérsékelt ellenzéki argumentáció alaposágának és loyaltásának!

És még ez hagyján! ha az ellenzék hamis vádat emel, ha bennünket az övével ellenkező, de ép oly becsületes meggyőződésünkért erkölcsi függetlenségünkben, jellemünkben támad meg és gyanúsít, — mindez csak az ő fejére esik vissza. De van az ellenzék egy részének taktikájában egy kettős irányzat, melyet különösen a választási küzdelem heve fejlesztett ki és a mely ellen hazafiúi

szempontból tiltakoznia kell mindenkinek, mert általa az ellenzék többet árt, mint a mennyit minden ígéretei teljesítésével valaha használhatna, és ez az, hogy midőn szövetségeket keres mindenütt és a kormány ellen tőkét igyekszik csinálni mindenből, először is számos oly tendenciát, a mely a haladás, a felvilágosultság, a korszellem, a béke és a jogegyenlőség ellen irányul, megtúr, kímél sőt legyez s ezáltal könnyelműen saját ügyének is veszélyeket támaszt; másrészt pedig pillanatnyi pártcélok, az agitáció sikere kedvéért mindig osztályt osztálylyal, felekezetet felekezettel állít szembe, sőt azokat egymás ellenségei gyanánt tünteti föl. (Zajos helyeslés.)

Hiszen mindennap hallánk ilyeneket T. Választók! Egyszer a köznemesség, a gentry van napirenden; akkor ennek úgy kell odaállítatnia, mint a kormánypolitika áldozatának, a kormánypolitika okozza, ha ez vagy amaz elszegényedik, tönkremegy, mert a gentrynek ellenzéki felfogás szerint nem az a hivatása, a mit én tartok hivatásának, hogy érteimi ereje, jellege, hazafiassága által vezérlő osztálya legyen a társadalomnak, mint volt eddig és lesz adja isten ezentúl is, hanem az, hogy mindenféle mesterséges intézményekkel óvassék a baj az eladósodás ellen, mankóval, járszallaggal láttassék el, — kiknek a rovására? mindenesetre csak a többi osztályokéra.

És a buzgó védelem kiterjed aztán a földbirtokra általán; szembeállítják a tőkével, mint két halálos ellenséget; most, mondják, a tüke nyomja el a földbirtokot, s ezt a viszonyt meg akarják fordítani.

Nem akarok elítélni minden törekvést és kísérletet, a mely mai nap az „agrariszmus“ neve alá szokott foglaltatni, de határozott nézetem, hogy a mikor még csak vajdótheóriák, egy néhány messze külföldről előkapkodott, ide nem is alkalmazható példa alapján telebeszéljük a kisbirtokos, a telkesgazda fejét, hogy mindennek másképp kell lennie, hogy az állam az ő érdekét elhanyagolja, a tőkét védi, hogy minden baját a rossz törvény, a rossz kormányzat okozza; akkor az így beszélők nagyon veszedelmes eszközökhöz nyúlhatnak; mert a homályos jelszavak, a mint a pártküzdelem árja által megragadva a társadalmi rétegeken keresztül hatolnak, sokféle-kép alakulnak át; a mi itt még úgy hangzik, hogy a tüke elnyomja a földbirtokot, az a köznép nyelvére letördítve annyit tesz: hogy üsd a zsidót; és a mit a parasztgazda a maga békés természetével meg nem ért vagy magától elutasít, azt a félig művelt gyarmunkás felkapja, átviszi rokonfogalmakra és csinál belőle a maga szája íze szerinti socialistikus theóriát. (Viharos helyeslés és taps.)

És így tovább. Ma az ipartörvény van napirenden, akkor az ellenzék láthatárán nem létezik csak iparos; a fogyasztót elfeledték, az iparos érdeke egyedül áll és a legvégső consequentiáig érvényesítendő. Majd egy katolikus felekezeti kérdés merül fel; az ellenzék egy része tiszta katolikus színbe öltözik; hadd tudja meg ez a felekezet, hogy minden jót csak tőle várhat, mert a jelenlegi kormány „protestáns érdekeket szolgál.“ (Derűtség.)

Ha pedig a kormány az állami érdekek védelmében a reformatus zsinattal jó collisióba, mindjárt úgy tüntetik fel mint a protestáns autonómia eltipróját. Ugyanazok a szónokok hol a demagógia nyelvén beszélve gyűlöletet szítanak a főrangú osztály ellen, hol a főrangú osztály magasztalói közé állanak be, mikor az a kormány egy javaslatát a felsőházban leszavazza. (Élénk helyeslés.) Az ellenzék egyszer concessiókat tesz az antisemitizmusnak, sőt egyik lapja nyíltan hirdeti, hogy szövetezni kell vele Tisza ellen, máskor meg a zsidókkal iparkodik elhitetni, hogy a kormány hozza nyakukra az antisemitizmust. És mit mondjak végre arról a legújabb találmanyról, a melylyel egy tiszteletreméltó férfi az ellenzéknek gazdagította a socializmus terminológiáját a midőn megkülönböztette s egymással szembe állította az „ebédelő“ osztályt a „nem ebédelőkével?“ (Derűtség.)

Hogy mindezek az egyenként határtalan buzgalommal felkarolt osztály-felekezeti és egyéb külön érdekek nem egymagukban állanak, hogy ha az egyiket a végső consequentiáig úgy kielégíték, mint a hogy az ellenzék ma kívánja, az a mit holnap sürgetni fog, annál kevésbé teljesülhetne; hogy mindezeket egymással kiegyenlíteni s kibékíteni kell, hogy mind az egyes érdekkörök és osztályok fölött az egységes nemzet összérdeke áll és az állam érdeke, (Viharos éljenzés és taps) a melyért mindannyian áldozatot tartoznak hozni, a melyben mindannyian találkoznia kell, ezt az ellenzék számításba nem veszi, ezt hangoztatni, ennek érvényt szerezni, azt a hálátlan szerepet rábízza — a kormánypártra. (Élénk éljenzés.)

És jól teszi. Mert a miben a kormánypartnak gyöngesége rejlik akkor, mikor a különérdekek felizgatott szószólóival egyenként áll szemben, abban nyugszik ereje az egész nemzettel szemközt. Mert a népszerűség-hajhászatnak átka az, hogy a ki mindenkinek tetszeni igyekszik, annak utóvégre senki sem hisz; és így jár az ellenzék, mely egyenként harciba viszi a társadalmi érdekek egyoldalú tüző követeléseit a kormány ellen, hogy a nemzet a maga összességében annál biztosabban cserben hagyja őt. (Élénk helyeslés.) Veszedelmes taktika ez, mert jöhet idő, a mikor a nemzet minden tagjának összerejére szükség lesz és akkor a visszavonás és ellenségeskedés, melyet köztök e kortespolitika szított, nehezíteni fogja az összetartást; (Úgy van!) de a nemzet mindinkább kezdi fölismerni ennek a taktikának a rúgóját és azon mértékben veszi az el hatását reá. Ezért siet mindnagyobb számmal a kormánypart táborába, a mely hivatása tudatában legyőzte az ellenzék súlyosabb viszonyok közt, — le fogja győzni most is. Én abból a politikai meggyőződésből kiindulva, a melyet t. Választóim előtt ma is kitártam, üdvözölni fogom e győzelmet, — legyen bár részese vagy csak nézője, — mint a mely nemzetünk javára szolgál (Éljenzés); és ha bizalmuk oda helyez a győztesek sorába, ott fogok küzdeni az önök, a nemzet érdekeiért! (Perczekig tartó zajos éljenzés és taps.)

